

DR KENÉZ - KURLÄNDER EDE
SZEMLÉJE

SZOMBAT

Állandósul a deficit- mentesség



Dr. Schlesinger Sámuel debreceni
főrabbi 3 nappal halála előtt irt
cikke. — A Hitközség közgyűlése.
— Különös temetés. — Jubileumi
levelek. — Hírek, sok színes riport.
— Olvasom . . Nem olvasom . . —

X. évfolyam 2. sz.

1937. január 16

A címlap Berény Róbert rajsa

Pályázati hirdetés.

A pesti izr. hitközség előjárósága a kezelésében levő **Ehrlich Mózes és neje Grosz Katalin családi alapítvány** kamataira pályázatot hirdet.

Erre az alapítványra kizárólag a néhai Ehrlich Mózes és néhai neje szül. Grosz Katalin közhitelű okiratokkal igazolt vérrokonai pályázhatnak. A pályázati kérvények legkésőbb ez évi március 31-ig a pesti izr. hitközség előjáróságához (VII., Sip u. 12.) küldendők. A rendelkezésre álló segélyösszegek néhai Ehrlich Mózesnek a zsinagógai időszámítás szerinti Sziván hó 11. napjára eső halála évforduló napján fognak folyósítani.

Budapest, 1937. január 8.

A pesti izr. hitközség előjárósága

Az Izraelita Magyar Irodalmi Társulat felolvasó ülése. December hó 30-án tartotta az IMIT havi felolvasó ülését. Kóbor Tamás elnöki megnyitójában kegyeletos szavakkal méltatta Kiss József érdemeit, a költő halálának 15. évfordulója alkalmából. Dr. Guttmann Mihály — Idegen hatások a talmudi jogra című tanulmányát olvasta fel s ezzel kapcsolatban kimutatta, hogy Shakespeare Shylockjának szerződése a zsidó-talmudi jog alapján már a priori semmisnek volna tekintendő. Ascher Oszkár Kiss József verseket szavalt nagy művészettel. Zsolt Béla személyes vonatkozású élményeket beszélt el lebilincselő módon. A nagyszámu és előkelő közönség lelkesen ünnepelte a szereplőket.

Dr. Wallenstein Zoltán előadása. A Talmud Tóra Egylet f. hó 27-én nyitotta meg sorozatos kultur előadásait, melynek keretében dr. WALLENSTEIN ZOLTÁN pécsi főrabbi: „Amiről ma mindenki beszél“ cím alatt gyönyörűen felépített szabadelőadásával ragadta el az iskola disztermét zsufolásig megtöltő közönséget.

A VIII. ker. Ifjusági csoportja f. hó 4-én hétfőn rendkívül sikeres műsoros estét rendezett. Dr. Riegler Tibor elnöki megnyitója után dr. Salgó László rabbi megismételte a Zsidó Szabadegyetemen tartott előadását a zsidó ifjuság problémáiról. Ezután Schiller Kató zongoraművész és Hermann Kató hegedűművész adtak elő nagy tüsszal honorált zenedarabokat. Legenstein

Lili táncolt. Az emlékezetes estét — amelynek sikere elsősorban Schiller Kató zongoraművész titkár érdeme — Verzenyi szavalóművész előadása zárta le.

A Budapesti V. ker. Izr. Nőegylet hagyományosan nagysikerű bálja jan. 30-án lesz a Fővárosi Vigadó termeiben. A bált, melynek jövedelmét az egyesület jótékony intézményei fenntartására fordítják, nagy érdeklődés előzi meg, hiszen az V. ker. Izr. Nőegylet bálján a társaság színe java megjelenik.

A Fonciére tranzakció. A Fonciére Általános Bizosító Intézet — amely január 1-vel működésének 75-ik évébe lép — a Münchener Rückversicherungs Gesellschafttól megszerezte a régi és kitűnő hírnevű Magyar Francia Bizosító Rt. részvényeinek tulnyomó többségét és 1937. január 1-től kezdődőleg ennek a társaságnak legfelsőbb irányítását is a Fonciére ügyvezető igazgatói, Janovitz József és Kun Károly veszik át. A Magyar Francia élén megmarad Balabán György igazgató.

FELHIVÁS. A zsidó szülők figyelmét felhívjuk, hogy okleveles állástalan tanítók, tanítónők és tanárok mérsékelt díjazásért vállalják elemi és középiskolások korrepetálását, valamint egyes tárgyak (héber bár-micvó, német, francia, latin, hegedű zongora, rajz stb.) oktatását. Országos Izraelita Tanítóegyesület titkársága. VII., Wesselényi-u. 44. Telefon: 1—440—85.

Hirdetés.

A pesti izr. hitközség által kezelt **Nagler József és neje Weisz Fanny alapítvány** kamataiból izr. vallásu szegénysorsu tudóbajban szenvedő főiskolai hallgatók segélyezendők.

Ebből az alapítványból nyerendő segélyre a kérvények az év folyamán bármikor benyújthatók és a pesti izr. hitközség előjáróságához (VII., Sip-u. 12.) címezve postán is beküldhetők.

A folyamodóknak főiskolai hallgatói minőségüket, szegénységüket és betegségüket igazolniok kell.

Budapest, 1937. január havában.

A pesti izr. hitközség előjárósága.

10 ÉVES A SZOMBAT

JUBILEUMI IRÁSOK

העשירי יהיה קדש

CEVECEK

**Dr. Schlesinger Sámuel debreceni főrabbi
JANUÁR 6-ÁN KECT UTOLSÓ IRÁSA**

Kedves Szerkesztő Uram!

Engedje meg, hogy lelkülemhez hűven, feltűnés nélkül gratuláljam és elmondjam szívem szerencsekiválmalmait kettős jubileuma alkalmából. Mondhatom, hogy a magyar zsidóság ünnepe ez, de az a szerény kis tábor, melyhez szerénységem is tartozik, mely egyhuzamban tiz éve olvassa már Kenéz-Kurländer szemléljét, a Szombatot, kétségtelenül önmagát köszönheti, mert a „föls lélek” szombati gyönyörűségében volt része mindenköron.

És ki nem tudná, hogy a „Szombat” benne van a „Tiz”-ben? A liturgia szerint nem hiányzott a Szi-náj alján az elkövetkezendő, végtelen időknek egyetlen zsidó lelke sem, mikor a Tiznek tüzes szózata égette hivatásralendült szárnyaiban a Szombat szentségét is! Négyet számol a „Szombat” a „Tiz” sorrendjén, hogy megsokszorozva, öltöztesse diszbe ünnepét, mint az Ur kegyelme adta, választott kincsét, hogy magába ölelje a negyvenéves írói munkásság Jábelét, hogy ennek dús babéraival virágoztassa fel örökifjú lelkének Szombatját!

Most a kettős ünneplés is magából a Tiz-nek negyedikéből csendül a Midras szerint minden zsidó lélekbe, amit a költő úgy fejez ki: שָׁמַר וְזָכַר בְּדִיבּוֹר אֶחָד hogy ünneplésre hívó igéjének első szavát egyszerre két színben, hangban, alakban és értelemben érzékelt minden szem és fül, amiért halhatat-

lan prófétánk is kétféleképpen örökitette meg a negyvenéves pusztajárás „Tiz”-ében, először így: „Emlékezzél a Szombatra”; ismételten pedig: „Őrizd meg a Szombatot.”

Csak figyelem kísérje a szöveget, az „Olvasom” és „Nem olvasom” szemüvegén egykönnyen észlelhető, miként az „Emlékezzél” a hatnapos világteremtésre hivatkozik, tehát a hit eszmekörébe utalja, a jámbor Istenbizodalom, a szent hitvallomás szócsöveként értékeli a Szombatot; ellenben az „Őrizd meg”, inkább az egyiptomi szolgaság emlékéből, az Erős Kéz ajándékozta örök lelki-szabadság ideájaiból építi meg alapját, vagyis a zsidó történet erejét, az önérzetes, elpusztíthatatlan népleket, a szellem diadalát csodálja a Szombatban.

Nos, a mi tizéves Szombat-szemlénk méltán hallhatja ünnepi symphoniájában az egy célba zengő, kettős igazságot lelketnyugtató szép harmoniáját. „Megemlékezett mindenről, ami létünket szolgálta, nem feledkezett meg sohasem a conservatio, sem a modern vallásos gondolkozás tanításairól, javításáról, feddéséről és irányításáról. De „Megőrizte” pártatlan, elfogulatlan, tárgyilagos, szigorú kritikai vártáját a történelemcsinálók, a népleket ébresztők, egyszóval a politikai zsidóság mindenféle megnyilatkozásával szemben is.

Nehéz bizony, fölötte göröngyös feladat ez a mi, sajnos, annyi pár-

tokra, árnyalatokra szakadozott, magyar zsidóságunkban, erre csak egy „Szombat” képes, melynek pusztaságos eredőjében már harminckilenc-féle munka lüktetett, hogy az egyesítő Szentély művészi alkotmányát felérje és megvalósítsa. Milyen magasztos volna ennek a hegyről mutatott kinyilatkoztató munkának jubiláris betetőzése, a negyvenedik irói tevékenység volna az igazi: *Av Melácha!*

Mert mi, hogy haza is beszéljek, a legrégebb és legújabb stquo-szervezett zsidói, akik minden belső széthuzást, az egység megbontását a Tóra egyenes tilalmából kifolyólag itélünk el, ezt az ősi állapotot álmódjuk vissza, azt valljuk legelső és legszentebb programunknak, ez a nevünk, célunk, törekvésünk, melynek valahány életjele, megnyilatkozása a mi Jubilánsunkat hidegen hagyja, sőt a hideg néha meg is borzongatja oroszlánsörényét.

Nem árt ugyan a zsidó ünnepeltetés közepette egy kis emlékeztető a Chorbanra, mégsem szeretném, ha tőlem indulna kardcsörrentő perpatvar, nem ez a helye és ideje az érvek felsorakoztatásának, amúgy sem venném fel a szópárbajt ilyen elismert bajnokkal, inkább megkeresem az én meghitt bibliámat és ráolvasom Mózes szavait: „Nem adott nektek az Örökkévaló szívet, hogy jól megértsetek... mind a mai napig, mindamelletts is vezéreltelek titeket a sivatagban negyven esztendeig...” Nem folytatom, elég ez a két vers, melyeknek összefüggéséből a Talmud azt a tapasztalt igazságot szűri le, hogy az ember csak negyven év alatt érkezik el az őrmesterének, tanítójának gondolatoilágához. Sem az elbizakodottság, sem a hiúság nem engedi, hogy ennél meg is állapodjam, hanem fellapozom hozzá egy másik Talmudfoliáns epizódját,

amely r. Huna tanházában történt, amikor a tudós azt adta elő, hogy bizonyos esetben előnyben tartozik részesíteni a tanítvány az ő tanítóját még a saját édesapjával szemben is. Hallván ezt r. Chiszda, az iskola legkiválóbb, éleseszű hallgatója, aki gyakran adta tanujelét jártasságának a hagyomány minden területén és nem egyszer segítette ki a feledékenység, vagy tájékozatlanság zavarából a mesterét is, illedelmesen felelt és megkockáztatta a kérdést: *Vajon ez a szabály nem kötelező-e a tanítóra is egy olyan tanítványával szemben, akire annak égető szüksége van?* R. Huna elérgette a vakmerőség bántó élet és azon nyomban meg is dorgálta: „Chiszda, Chiszda, nincs nékem reád szükségem, hanem te szorulsz énreám, negyven évig, azontul haragban voltak egymással.”

Szándékosan idéztem és írtam így, egy mondatba az esemény talmudi leírását is, mert a vesszők közé ékelt: „Negyven évig” — olyan: „Ibis-redibis”-a commentatorok eltérő véleményében; az egyik felfelé, a másik lefelé olvassa.

Hiszen, ha csak a „Szombat”-tízéről volna szó, hát legyen, kívánjuk előre: Haragudjék még negyven évig reánk olyan szerető megértéssel, morális erővel, tapintatos jóakarattal, jó egészségben, mint e napon.

De hiába, negyvenet számol már az író és publicista, önkénytelenül hátrafelé kell néznünk s elfogadjuk a Mózesstől maradt szentenciát, hogy most jönnek csak az igazi Szombatok, az épülésünkre szolgáló leckékkel. Az a haragos mondat pedig bátran elmaradhat, a megértést ne zavarja.

Én a tanítvány soha sem haragudtam. Itt a kezem, Mester, az Ég áldja és éltesse!

Debrecen, 5697, Tévész 23-án
(1937. január 6.)

Dr. Scblesinger Sámuel

פסח של Husvéti árut az ismert kiváló minőségben, az idén is gyártunk.



A felügyeletet az egri főrabbi, főtisztelendő

Schreiber Simon ur
gyakorolja.



A husvéti áru gyártásának rituális felügyelete még sokkal szigorubb, mint az egész éven át gyártott áru amugy is nagyon szigoru felügyelete. E szigoru rituális felügyelet teljes erejü biztosíték arra, hogy az áru és így különösképen a husvéti áru megbízhatóságához soha kétség nem férhet.

A husvéti árut tehát a legvallásosabb emberek is a legteljesebb bizalommal fogyaszthatják.

FRANCK HENRIK FIAI R.-T.

Budapest, 113. postafiók 5.

Telefon: *2-688-45.

II.

Kedves Szerkesztő Barátom!

B. lapodat 10 év óta figyelemmel kísérem. Nyugodt lelkiismerettel mondhatod, hogy az egész zsidósággal szemben becsületesen teljesítetted kötelességedet és hű maradtál „zászló nélkül” írt cikkedhez. Ujra elolvastam és felfigyeltem szavaidra, hogy „a fiatalság ne csüggedjen, ne veszítse el a fejét és munkakedvét”, csak hogy ma már úgy állunk, hogy az öregeket is figyelmeztetni kell és biztatni, nehogy lecsökkent reményeit is elveszítse.

Isten éltesen, Isten tartson és küzdj lankadatlan erővel a szegény magyar zsidóságért. Szeretettel ölel és üdvözöl öreg barátod,

Sátoraljaujhely, 1936. XII. 29-én.

Dr. SZÉKELY ALBERT
zemplénavármegye v. tb. t.
főügyésze.

III.

Nagyrabecsült tisztelt Szerkesztő úr!
Tízéves jubileuma alkalmából gratulálok Önnek és tisztelettel kérem, jelen soraimnak nb. lapjában helyt adni sziveskedjék.

„Nem mindent, amire gondolni merünk, szabad kimondani, nem mindent, amit kimondunk négy szemközt, szabad közölni társaságban, nem mindent, amit

kimondani szabad. lehet leírni és végül nem mindent, amit leírunk, szabad nyomtatásban kiadni.” Ilyen delikát egy újságírónak a feladata általában, de különösen áll ez egy felekezeti újság szerkesztőjére. Aki a „Szombat”-ot figyelemmel olvassa, tapasztalhatja, hogy e lap minden alkalommal és minden kérdésben — bár kritikát ír és bírálatot mond — mindig megtartja azt a zsinórmértéket, amelyet a józan ész, az illem és a hitfelekezeti érdek előír. Megjegyzései olyan mélyértelműek, hogy gyakran a jól megfontoltan és gondosan összeállított egy-egy megjegyzésből kiérzik minden, amit a szerkesztő írt, mondott és gondolt volna, ha a diszkréció kötelesség nem kötötte volna szükszavuságra. De tegyük hozzá, hogy a felekezeti élet és a hű érdekében, szükség van egy zsidó szellemben írt újság állandó bírálatára, mert ennek nevelő hatása van a hívek lelkiállapotára. Sok esetben olvasható a Szombatban oly kritika, amelynek a helyességét különösen a külföldön élő és más szempontból figyelő hithű zsidó érti és érzi a legjobban.

Éppen ezért, legyen szabad csekélységemnek innen, idegen messzeföldről, szerencsekívánataimat kifejezni.

És mint Ábrahám ősapánk, aki a tíz megpróbáltatás dacára fennen hirdette a monoteizmust és erkölcsant, valamint az emberszeretetet, olyképpen, a Szom-

bat is a 10 éves existenciája után és az ezen idő alatt szerzett érdemek révén folytatta a hit és vallásosság propagálását.

Ezen cél érdekében tanácsos lenne, hogy a Szombat újból felvegye a heti homileutikai magyarázatait nb. lapja keretében, még pedig oly tárgyú reflexiókkal, amelyek alkalmasak a hit és meggyőződés mélyítésére.

További erkölcsi sikert kívánok és maradtam

hittestvéri szeretettel és
kitűnő tisztelettel híve

Stern Lipót

31, Rue des Martyrs, Paris

A sárospataki főrabbi könyve

Igen érdekes könyvecskét bicsájtott közre Fischer Fülöp sárospataki orthodox főrabbi, ilyen címen „Zsidók vagyunk, Zsidók maradunk.” A könyvecske polémiát tartalmaz, dr. Roykó a zsidóságból kitért írónak egyik irata ellen. Ennek a publikációnak verebe igazán nem érdemli meg Fischer Fülöp nagy készültségének ágyuját. Ugy kell, olyan főnyesen, olyan nyugodtan az ilyen közleményeket elintézni, ahogy ezt dr. Hevesi Simon főrabbi tette a füzetben közölt levelével. De azért a füzetet érdemes figyelemmel átolvasni szerzőnek nagy olvasottsága kedvéért. Kulturtörténeti szempontból nagyon érdekes a bevezetés, ott céloz a Szombat-ra. A „Szombat” ugyanis már régebben megírta a főrabbi urral kapcsolatban, hogy a mi viszonyaink mellett, a hivatalos orthodoxia és a hazai orthodox rabbikar csak azt a rabbit becsüli, aki héber nyelvű és régi értelemben vett teológia működést fejt ki. Ezt a megállapításunkat, szerző ingerülten visszautasítja. Azt mondja többek között: „Hiszen múlt évben egy fővárosi nem orthodox folyóirat szerkesztője, akinek valláspolitikai és szervezeti elgondolásait és cirkulusait egy kissé megzavarni

bátorkodtam, avval próbált egy kis eleveniséget vinni, „Szombat”-jának idilli csöndjébe, hogy engemet sorozatosan kipellengérezni törekedett., mert b. véleménye szerint — orthodox rabbinak csakis charifüst és magidüsz szabad héberül közzétenni.” A főrabbi ur téved ő nem keverte a cirkulusainkat, mi nem állítottuk őt pellengérré, csak a mai viszonyok mellett megállapítottunk bizonyos tényeket. Az általunk megállapított ténnyel szemben hivatkozik a középkor nagy teológiai szerzőire, akik arabul írtak és Hirsch Sámson Rafaelra, aki németül írt. Higyje el nekünk főrabbi ur, hogy ilyen érveléssel elvesztette a játszmát a hazai orthodox rabbikarban, legalább kifelé és hivatalosan.

Hogy mennyire igazunk van, mutatja az, milyen elkeseredéssel írja meg, hogy saját hitközsége sem érti meg. Hiszen egészen megrázó, amikor írja: „az igazi lelki vezér még akkor sem fogja magát kivonni... ha évtizedeken keresztül tapasztalnia kell, hogy áldozatos munkájával nem szeretetet, hanem gyűlölködést vált ki, működésével kimondhatatlanul sok keservet és gáncsot, csalódást és félreértést arat elismerés helyett... és ha liveitől szűken mért száraz kenyeret „könynyeitől sós annak íze...” nekem jogom van ilyen önérzetes beszédre, mert „én vagyok a férfiú, aki láttam, tapasztaltam, népem nyomoruságát.” Egyébként pedig imponáló az az őszinteség, amellyelja, hogy *osztatlan orthodox hitközségekben a tagok egy része még rosszabb mint a neológ hitközségi tagok és szükségük volna lelki gondozásra. Egy orthodox rabbi sem vallja ezt be olyan nyiltan.* Látjuk tehát, hogy igazunk van, amikor megállapítottuk, hogy ő *egyedül áll és egyedül is fog állni a hazai orthodox rabbik között, de ezzel nem mondjuk, hogy magánosan áll.* Mert akinek olyan gazdag a szellemi élete, mint Fischer Fülöp főrabbi, az magánosan nem lehet. De ennek tulajdonképpen tul kellene tennie magát azon a körülményen, hogy egyedül áll és nem kellene — triviális hasonlattal élve — egy kocsis után szaladni, mely ugysem fogja őt fölvenni. — Az igazság érdekében lekellett szögezni ezeket a megállapításokat.

ALBA KÓKUSZSIR

100 százalékgig édes kókuszdiónól készül
a **budapesti rabbiság felügyelete alatt.**

Sütemények, torták, halfélék, barchesek
pompás ízét, jól sikerült elkészítését biztosítja

$\frac{1}{4}$ kg-os kocka ára 60 fillér.

ALBUS GYÁRTMÁNY.

SÓS ENDRE A GYÓGYULÁS UTJÁN. A főváros és az ország zsidósága szomorúan értesült, hogy Sós Endre, a kiváló publicista, több, mint két hét óta nagybetegen fekszik lakásán. Most örömmel közölhetjük, hogy Sós Endre állapotában erős javulás állott be és Sós Endre előreláthatóan nyolc-tíz nap múlva elhagyhatja betegszobáját. A politikai, gazdasági és irodalmi élet irányítói, valamint a pesti és budai hitközségek vezetői nap-nap után érdeklődtek a jeles publicista állapota iránt, a Budapesti Hitközségek Együtműködési Pártja pedig távirailag kívánt gyors felgyógyulást népszerű tagjának. Sós Endre betegsége miatt kénytelen volt lemondani összes januári vidéki előadásait.

A GYÖNGYÖSI STATUSQUO Izr. Hitközség vezetősége nagy ünnepséggel részesítette Ruz Jakab hitközségi elnököt 70 éves születése napja alkalmából. E hó 2-án szombaton a Muszaf isentisztelet alkalmával Feigl L. H. főrabbi nagyhatalmú beszédben üdvözölte a jubiléumot. E hó 5-én az előljáróság és az egyesület elnökei testületileg felkeresték az elnököt. Dr. Kurez Jakab a hitközség, dr. Hajdu Béla az egyesület és a Menház, Hermann Miksa az orthodox hitközség nevében köszöntötte. Ruz Jakab könnyező szemekkel, megható beszédben válaszolt és hálással megköszönte azt a megnyilatkozó szeretetet és megbecsülést, mellyel ő hitközsége és annak egyesületei, valamint a testvér orthodox hitközség részesítette. Örül a lelke, mert látja, hogy évtizedes munkásságának a legnagyobb jutalmát elnyerte azzal, hogy a hitközsége békésen, harmonikusan működik. Ruz Jakab már 40 éves közéleti működésre tekinthet visz-

szá. Egész fiatalon, 32 éves korában a hitközség alelnökévé választották. E minőségben, szép lelki tulajdonságaival és békeszeretettel az akkori vezetőség bizalmát megnyerte s abban az időben lemondó elnök őt ajánlotta a diszes tisztség betöltésére. Mint elnök 26 év óta áll a hitközség élén, melyet lelkiismeretesen zsidó szívvel vezet. Áldásos működése alatt a hitközségben a legnagyobb egyetértés és békesség uralkodott. Különös gondja volt a hitközség kebelében tartózó jótékonyági egyesületek megszervezésére, hogy az elszegényedett zsidó testvéreink — e súlyos megpróbáltatások szomorú napjaiban — bánatos könnyeit felszárítsa. E nemes törekvése teljes mértékben sikerült. Mindenható áldása továbbra is kísérje még őt sok-sok éven keresztül, családja, hitközsége és a zsidóság üdvére.

A TIVOLI MOZGÓSZINHÁZ új műsora ismét nagy siker. Lilian Harvey, Willy Fritsch, Paul Kemp és Sima Oszkár főszereplésével **Házasságra ítélem!** Tengernyi vidám bonyodalom egy expresszházasság körül. — Ezenkívül **Csipa békekonferenciája** c. filmattrakció és **Szézám nyíli ki** színes trükkfilm. — Híradó. — Az első előadás mérsékelt helyárakkal. — Jegyrendelés telefonon: 12—50—49.

Olvasom

Egyik olvasóm beküldte a párisi „Hajnt” című jiddis lapot, ahol Dreyfuss fiának emlékiratai jelennek meg folytatásokban, egyidejűleg az Esti Kurirral.

OLVASOM,...

NEM OLVASOM...

Nem olvasom

A Pesti Chevra aggok házába egy 100 éves aggastyán került. Igen jól érzi magát, csak nemrégén temette el 89 éves feleségét, akivel évtizedeken keresztül élt. A temetésen szomorúsággal mondta, hogy annak idején lebeszéltek őt a vele való házasságkötésről, már akkor megmondották, hogy beteges asszony és özvegységben hagyja majd őt.

Olvason

Lemberg hadtesparancsnoka, Takarzewski tábornok magához hívatta a lengyel diákság „Lengyelország becsületének megvédésére” alakult egyesületének vezetőit és dicséretét fejezte ki előttük azért a harcért, melyet az egyesület tagjai az antiszemita heccék leküzdése érdekében vívtk...

Olvason

Közérdeklődés fordult most ama mozgalom felé, amelyet a Pesti Izr. Hitközség az Országos Irodával együtt indít életre és amelynek célja a Palesztinába és egyéb külföldre kivándorolni szándékozó fiatalság segélyezése és elhelyezkedésének megkönnyítése. Beszélgettem a kérdéstről dr. Richtmann Mózes barátommal, aki azt mondta, hogy: az új alakulat tulajdonképpen egy tágabb keretű „Magyar ITO” egyesület, amely még a háború előtt alakult Magyarországon és jogilag tulajdonképpen még most is fennáll, dacára annak, hogy ennek a mozgalomnak a megindítója, Zangvill, a háború folyamán anticionizmusával fölhagyva visszatért a cionista táborba. Akkoriban 23 évvel ezelőtt, megválasztották főtitkárnak egy közös barátunkat, aki akkor vagy 24 éves lehetett s az új állásról azt

a viccet csinálták: a pozíció nem lehet „gradus ad Parnassum”, hanem legfeljebb „gradus ad Parnószem”. S tényleg, nemsckára jó parnószéja lett.

Olvason

Igen tisztelt Kariárs Ur!

A „Szombat” legutóbbi számában Kartel vagy nem kartel címen megjelent b. cikkével a Rasol és Barbien ügyet a lovagiasság szabályai szerint elintézettnek tekintem és köszönöm, hogy az ügynek ilyen befejezését lehetővé tette.

Nem azért, hogy az utolsó szó az enyém legyen, hanem az igazság érdekében engedje meg annak megállapítását, hogy ha nem is oly nagy aránysámban, de a neolog zsidók elég tekintélyes része is figyelemmel van a bibliának készel való borotválkozási tilalmára és Barbieni használ. Különösen öröndetesen szaporodik azon pesti szemináriumból kikerült, valamint jelenlegi növendékek létszáma, akik szörtelenítő szert használnak. Ezt örömmel konstatalom én, aki „von Haus aus” anti-pesti-rabbiszeminarista vagyok.

Ugyancsak az igazságnak megfelelően kötelességem konstatalni, hogy a Nemzeti Színház tagjai között akadnak, akik már évek óta használnak Barbient. A „non olet” elnevezésre sincs szükség, mert a budapesti kir. törvényszék jogerős ítéletével használhatja a Barbien a „szagtalan” jelzót, ami a törvényszék megállapítása szerint az előállításos szükséges anyagokra való tekintettel joggal megilleti.

Stein Artur dr.

Olvason

Szlovákiai lapok jelentése szerint, a losonci főrabbitól, Resofszi dr-tól a hatóság megvonta a továbbműködési engedélyt. Ennek a hatósági intézkedésnek semmi különösebb oka nem volt és így kérdéses, vajjon nem-e egyéni bosszú az ismert losonci szeszgyáros ellen, aki a főrabbival szemben pár év előtti beik-

hitközséget akarnak alakítani. Ott ugyan- is annyira összezavarodtak a fogalmak, hogy azt hiszik: ortodox hitközség az, ahol nem kell adót fizetni.

Nem olvasom

Egy neves publicista közli velem, hogy Pesten szállóige lett a következő mondat: „Sonkaevés kisebb bűn, mint sonkára csabítani.” De csak így idézik: „Sonkaevés kicsi bűn!” Bevallom: ez már nekem róható fel bűnül.

Nem olvasom

A Keleti pályaudvaron indulás előtt egy vidéki ortodox főrabbi, lapindítás óta előfizetöm, megszólít és kérdi, miféle étlapot közölt a Szombat. A kalauz már sürgetett, csak az válaszoltam, hogy ma- sok okulására is a lapban fogom közöl- ni a választ. A Szombat soha étlapot nem közölt. Egy ízben — pontosan ezéltől öt évvel — tréfás vers jelent meg nálam, amely a következőképen hangzott: Serivók serege nagy örömet érez: Megjött a Salvator Keszey Vinchéz. Tele a Rákóczi-úti híres csárda, Ott a hitközségi s szentegyleti gárda. A jó Salvatorból nagyokai hörpintget. Nem eszik mást hozzá csak ringlit, he- (ringlit.) Ott a sok művész a Nemzeti Színházról. Torukon ömlik a gyöngyöző Salvator! Ott vannak az urak, asszonyok és lányok. Gyaurok és igazhíttű muzulmánok, Ott a sok pápista ortodox, neolog. Egyiknek orra sas a másiknak jelög. De mind, akár zsidók, akár kalvinisták. A bajor barátok pompás sörét isszák. És ha három krígli fenekére néznek. Nincs különbség, mindnyájan testvérek.

Nem olvasom

Nagykanizsán az adókievetés miatt egyesek elégedetlenkednek és ortodox Fiuménak ortodox csoportja rabbi választott és erre a szomszédos Abbazia, ahol csupa neolog lakik és ahol most nincs rabbi, Fiuméhez csatlakozott. Ab- bázia arról volt nevezetes, hogy nem szeretett fizetést adni rabbinak. Való- szinűleg ez indította az abházaiakat ar- ra, hogy a fiumei ortodox rabbisághoz csatlakozzanak. Ugy gondolkodtak: ha már nem fizetünk, legalább legyenünk or- thodoxok.

Nem olvasom

tatása alkalmából) kezességet vállalt, hogy teljes fizetésért fel, ha hatóság, intézkedés következtében károsodik. Különben ezen a téren, sajnos, igen erő- sen működik a denunciació. Ezt látjuk a budapesti főkanor kérdés körül. A budapesti főtemplomok olyan nagyok, hogy betöltésükhöz belföldi kanor hang- ja nem elegendő és ezért külföldi fő- kanorokat kellett alkalmazni. Ez azon- ban a tehetetlen kartársaknak nem vetzik és ezért denunciaciókkal roha- mozzák meg a hatóságokat, hazafiasság köpenyegbe burkoltva tehetetlenségü- ket és tehetetlen dühüket.

SZOMBAT

Nagykanizsán az adókievetés miatt egyesek elégedetlenkednek és ortodox

TIVOLI FILMSZÍNHÁZ

TELEFON 123 049 VI. NAGYMEZŐ-U. 8

Január 14—20
Lillian Harvey, Willy Fritsch, Paul Kemp,
Sima Oszkár főszereplésével
Házasságra ítélem!
Tengernyi vidám bonyodalom egy expressz-
házasság körül

Csipi békekonferenciája

Filmattrakció
Szezsám nyílj ki
Szines trükkfilm.
HIRADÓ

A folytatásos előadások kezdete közép. fél 4 óráról, vasár- és ünnepnap fél 2 óráról folytatólág. Az első előadás mérsekelt helyarákkal. Jegyfelvételt egy órával az előadás megkezdése előtt, vasár- és ünnepnap pénztárnnyitás d. e. 11 órakor

In memoriam Schlesinger Sámuel

A magyar zsidóságnak nagy gyászosa van: a legkiválóbb rabbinusok egyike, a debreceni statusquo főrabbi 52 éves korában hirtelen elhunyt. A sokat ócsárolt pesti rabbiszeminárium tanítványa volt, aki mély tudományosságával, valláserkölcsei életmódjával, kiváló emberi tulajdonságaival általános megbecsülést és tiszteletet szerzett magának. Orthodox körök is nagyon sokra becsülték, erről tanuskodtak temetésének sajátos külsőségei.

A „Szombat” egyik legnagyobb megbecsülőjét vesztette el benne. Január 9-én hunyt el és még hatodikán hosszú jubileumi cikket írt lapunk számára, amelyet vezető helyen közlünk. Utóiratban megemlítette, hogy betegeskedik és hogy azért nem küld arcképet, „elsősorban, mert nincs, másodsorban a nagyok közt nem akar szerepelni”...

Ezzel végzi írását: „Én, a tanítvány, sohasem haragudtam, itt a kezem, Mester! Az Ég áldja és éltesse!”

Még hogy ő lett volna a tanítvány és én a mester!... A valóság az, — és ezt álszerénység nélkül mondhatom — nem voltam méltó saruját megoldani. Csak az igazi nagy tudósokat jellemző szerénység és a személyem iránt érzett jóindulatú barátság diktálhatta a fenti sorokat. De azért büszke emlékeim között fogom őrizni, mert ilyen kiváló ember barátságát megszerezni és megőrizni szintén igen nagy érdem.

Szombat alkonyatkor szivrohamban váratlanul elhunyt f. hó 9-én a debreceniek tudós főrabbija dr. Schlésinger Sámuel. A cadikimnek kijáró végtiszteletet adta meg neki a helybeli tekintélyes orthodox zsidóság is. A Takarót (halottmosdatást) csak azon szent életű férfiak végezheték, akik előzőleg rituá-

lis fürdőben voltak. A smirót (halott feletti virrasztást) éjjel-nappal a hitközség előkelői és berá-tóra tagjai látták el. — Már kora reggel óriási tömeg gyült össze a kisebbik templomban, ahová a deszkakoporsót csak azok vihették, akik a tviót használták. D. e. 10 órakor, a zadikoknak kijáró hekofo-körmeneiben a zsolozsmák és gyászda-lok legősibb ritusa szerint bucsuzott el a város szivettépő külsőségek között nagy halottjától. Délben a koporsót átvitték a deákferencuccai nagy iemplomba, ahol az orthodox hitközség két öreg talmududós obergabeja állott őrt a koporsó jobb és baloldalán. Fél egy órakor kezdődött a hivatalos szertartás, a katonaság, az egyházak, és a helyi hatóságok kiküldötteinek és ezekre menő tömeg jelenlétében. Dr. Bernstein Béla nyiregyházi főrabbi heszpedjében kiemelte a zsidó tudomány nagy veszteségét és bámulaos papi erényeit. Ungar Jenő elnök gyönyörű szavakban mondott istenhozzádot a főpapnak. Ezután a tömegek ezreinek sorfala között viszik ki a koporsót a temetőbe ahol dr. Groszmann Zsigmond budapesti főrabbi a fővárosi zsidóság, dr. Pfeifer Izsák monori főrabbi — hol a megboldogult 6 éven át paposkodott — bucsuzott a halottól. Majd szülővárosának Ipolyságnak és Hontvármegye zsidóságának nevében dr. Groszmann Frigyes budapesti ügyvéd mélvénható bucsuia következett a bölcső bucsúzik a koporsótól a szülő anyaföld halóporaitól... 10 éves korodban biliával kezdedben indulál a bideg idegenbe és ime — mint R. Akibát amidőn a tankasból visszakerült — ezekre menő hívő követ... 87 éves ódesanyvád Benned veszteite el 14-ik gyermekét... “Maid a gyöngyösi, cótoralianihelvi, szolnoki főrabbi, a tanimézetek kiküldöttei és Fábían főtitkár mondott bucsut. Esteledett, amikor a főpap tetemét örök nyugovóra helyezték, és Debrecen zsidósága bánatos, megtört lélekkel könyves szemekkel távozott a temetőből.

A BUDAPESTI AUT. ORTH. IZR. HITKÖZSÉG fiu-polgári iskolájának 1926 évben végzett növendékei e hó 10-én, vasárnap ünnepelték 10 éves találkozójukat, amelyen a volt osztálytársak csaknem teljes számban résztvettek, a tanári kar pedig dr. Deutsch igazgató úr vezetése mellett jelent meg.

A Pesti Izr. Hitközség közgyűlése

A végetérni nem akaró hosszú közgyűlésen sok mindenről esett szó, — csak a legfontosabbról valami kevés: immár ötödik éve deficitmentes az előirányzat. Melyik közület dicsekedhetik ezzel? Sem a székesfőváros, sem a magyar állam, amint hogy a párisi községtanács sem, még kevésbé a francia állam. Csak azt nem értem, miért cipeljük hosszú évek óta a látszólagos 300.000 pengős deficitet. Ez a régmúltban keletkezett, a laikusokra zavarólag hat, ezt már egyszer le kellene írni a trözsvargony terhére. A zsidók rendkívüli módon tisztelik a kettős könyvviteit, nagyon szeretik a tiszta munkát és pontosan szembeállítják a „tartozik“-ot a „követel“-l. Nem tudok arra okot, minek cipeljük magunkkal évről-évre az őskorban keletkezett imaginárius deficitet, mikor hosszú évek óta nincs deficit.

Csak az elnöki beszédben találkozunk a kulturális szükségletekkel, a bizottsági tag urak, ez iránt keveset érdeklődtek. Annál több szó esett a cionizmusról és a kommunizmusról, de én remélem, hogy a cionistáknak végre is sikerülni fog, hogy az ő ifjusági mozgalmakat nem fogják kommunista tanok megfertőzni. Mert, hogy a cionista vezetők nem kommunisták, — az kétségtelen. Én például Osztern Lipótot, Kahan Nisont, Patai Józsefet, sőt Richtmann Mózesét is inkább fertály-iparmágnásnak nézem.

Az előirányzatot nagyon későn kaptam kézhez és így nem volt módomban, szokásomhoz híven, gloszákkal kísélni.

Dr. K. K. E.

A pesti izr. hitközség képviselőtestülete Stern Samu elnökletével vasárnap délelőtt tartotta évi rendes közgyűlését.

a képviselőtestületi tagok nagy érdeklődése mellett.

Stern Samu elnök megnyitójában kegyelettel emlékezett meg a magyar közélet halottairól, Frigyes főhercegről, Gömbös Gyula miniszterelnökről, Baltazár Dezső reformárus püspökről, Sipőcz Jenő főpolgármesterről, és Liber Endre alpolgármesterről, majd meleg szavakkal méltatta a hitközség és a felekezeti élet halottainak: Frankl Adolf, dr. Hajdú Marcel, dr. Löw Sámuel, dr. Jacobi Béla, dr. Blum Ödön, Fenyves Ignác, Schnur Henrik, Róth Szigfrid, Hönig Antal, Kohn Vilmos, dr. Fejér Gyula, fegyverneki Frommer Rudolf, dr. Féléky Géza és Somlyó Zoltán emlékét. Örömmel üdvözölte ezután a hitközséggel hűséges együttműködésben összeforrott pesti Szentegylet újonnan megválasztott elnökét, Kramer Miksát, alelnökeit dr. Desi Gézát és Lunzer Pált, valamint új elöljáróságát, majd a közgyűlés tapsai között köszöntötte Nagy Andor elöljáró hetvenedik születésnapja alkalmából, üdvözölte továbbá Wertheimer Adolfot, mint a Rabbiszeminárium vezérlő-bizottságának, báró Hatvany Bertalant, mint a Patronázs Egyesületnek, Szegő Sándori, mint a Nagyfaluvaros uccai templomkörzetnek új elnökét, Landesmann Lászlónét pedig, mint a VIII—IX. kerületi Nőegylet új elnökasszonyát. Üdvözölte a kórház újonnan kinevezett igazgatóit: dr. Acél Dezső, valamint dr. Lévy Lajos főorvosokat és hálás elismeréssel búcsúztatta a negyven évi szolgálata után nyugalombavonuló dr. Alapy Henrik kórházi igazgató-főorvost, valamint az ugyancsak nyugalombavonuló dr. Neubauer Adolf főorvost. Üdvözölte még a közgyűlésből Bródy György, Kabos Endre és Kárpáti Károly olimpikonokat, végül bejelentette, hogy a közgyűlés legközelebb méltó módon fogja megünnepegni a zsidókórház néhai kiváló nagyságának, Stiller Bertalan professzornak születése századik évfordulóját.

Az elnök ezután részletes beszámolót adott a hitközség munkájáról, ismertette a pénzügyi gazdálkodást, és vázolta az 1957. évi költségvetést, amely 4,3 millió pengőt irányoz elő a hitközség nagy feladatainak ellátására. A nehéz viszonyok között is csorbítatlanul tartja fenn a hitközség intézményeit, sőt felekezeti azokat, új kulturális, szociális intézményeként létesült, a nevelési tanácsadó és a Patronázs Egyesülettel együtt megindított szociális tanfolyam. Új építkező-

sek vannak tervbevéve a kórházban és a legközelebbi munkatervben szerepel a józsefvárosi új templom felépítése. Intenzív módon folyik az ifjúság szervezése, kezdve az óvódás gyermekeken, akik részére napközi otthonok létesültek, folytatva az iskolás gyermekeken, akiket önképző körökben tömörítenek és kiépítve az ifjúsági alakulatokat, az iskolán túl, 35 éves korig. Tíz fiatal rabbi működik immár az ifjúság szervezésének, lelki és kulturális gondozásának munkájában, és minden törekvés arra irányul, hogy oly vallásos, jó magyar generáció növekedjék fel, amely nemzeti érzésében, vallásos érzésében és munkájában méltó lesz elődeihez.

Behatóan tájékoztatta ezután Stern Samu elnök a közgyűlést mindazokról a bel-, valamint külpolitikai jelenségekről, amelyek a felekezetet és a hitközséget foglalkoztatták, különösen mély hálával emlékezve meg Mussolininak Magyarország érdekében tett nagyjelentőségű kijelentéseiről, valamint a Kormányzó úr olaszországi és bécsi látogatásairól.

— A hazai zsidóság — úgymond — egybeolvadva az egész magyarsággal, mint rész az egészben, gondok és aggodalmak között is reménykedve várja vezetőitől a haza sorsának jobbrafordulását és minden munkáját, tehetségét a jobb kivívásának szolgálatába állítja.

Jelentete az elnök, hogy a hitközség előljárósága reményteljes bizalommal üdvözölte az új miniszterelnököt, dr. Darányi Kálmánt, jóindulatát kérve a felekezet ügyei iránt, majd ismertette a felekezet belső helyzetét, annak a bizalmának adva kifejezést, hogy a helyzetnek külföldi példák után induló elfajulásától nem lesz okunk tartani és hangsúlyozva, hogy a felekezet vezető egyéniségei éber gonddal állanak posztjukon s mindent megtesznek a hazai zsidóság jogainak, az állampolgári jogok egyenlőségének és a munka szabadságának biztosítása érdekében, abban a megingathatatlan meggyőződésben, hogy csakis a felekezeti különbség nélkül egyenlő joggal megbecsült magyar polgárság egyetemessége vívhatja ki hazánk jobb és boldogabb jövőjét. Tüntető tetszés mellett számolt be az elnök a bolsevizmus ellen folytatott küzdelemről, amelyben a hazai zsidóság minden erejével kiveszi részét, végül óvást emelt a jobboldali szélsőségekkel szemben, amelyek a zsidóság elleni gyűlöletet terjesztik.

A felekezet belső életének jelenségeiről szólva, felemelte szavát Stern Samu elnök a magyarországi cionista agitációval szemben, hangoztatva, hogy azt

nem tartja helyesnek, mert alkalmas arra, hogy azokat a szeparatizáló törekvéseket támassza alá, amelyek a hazai zsidóságot amúgy is elkülöníteni szeretnék a nemzet egyetemességének testétől. A hazai zsidóság tagjai, amint azt már számtalanszor kijelentették, magukat zsidóvallású magyar állampolgároknak vallják és ha a vallási hagyományok tiszteletével övezik is Palesztinát, a palesztinai munkát is elsősorban az oda kivándorolni akaró hazai hittestvérek javára akarjuk folytatni. Ezért a Palesztina-munka irányítását most a magyar zsidóság hivatalos vezetői veszik kezükbe és új egyesületet hívnak életre, amely magyarországi hitfeleink érdekeinek támogatására fog bekapcsolódni a Palesztina-munkába.

Jelentette az elnök, hogy az országos statutumok kormányhatósági jóváhagyása minden jelenség szerint most már csakró vid idő kérdése. Sajnálattal számolt be arról, hogy a Buda és Pest között felmerült ellentétek ügyében, nem a pesti hitközség hibájából, mindedig nem sikerült békés megoldást létrehozni és hangsúlyozta, hogy a pesti hitközséget a partikuláris érdekekkel szemben az egyetemesség érdekeinek szempontjai vezetik, épp ezért békülékenységtől eltelve hívja fel a felekezet tagjait, hogy egyetemes összefogással kövessenek el mindent a haza jobb sorsának és benne a felekezet boldogulásának biztosítására.

Hosszantartó, lelkes tapsok kísérték az elnök nagyszabású expozéját, majd Eppler Sándor főtitkár és dr. Munkácsi Ernő főügyész előterjesztették a napirenden szereplő ügyekre vonatkozó hivatalos javaslatokat. Az előterjesztett ügyek fölött megindult élénk vitában dr. Fábián Béla, dr. Osztern Lipó, Kaszab Elemér, dr. Boda Ernő, dr. Vitéz Aladár dr. Káhán Nisson, dr. Burger Dénes, dr. Pető Ernő, dr. Richtmann Mózes, dr. Klár Zoltán, dr. Vázsonyi János, dr. Fried Frigyes és Kertész Imre vettek részt. A közgyűlés végül egyhangulag elfogadta a hitközség 1937. évi költségvetését, valamint a napirenden szereplő egyéb pontokat.

Olvasom

A varsói ügyvédi kamara nagygyűlésén 1000 szavazattal 400 ellen elvetették az árjaparagrafus bevezetéséről szóló javaslatot. Hasonlóképpen határozott a krakkói ügyvédi kamara.

Az új ortodox Szeretetház

A Budapesi Orth. Chevra Kadisa Városmajor-utcai kisebb Szeretetházát 40 új lakó részére megnagyobbítva e hó 10-én adia át rendeltetésének. Az új emeletes épület Fejér Lajos kormányfőtanácsos és Grünwald Miksa építészek tervei szerint a legmodernebb higiéniai követelményeknek megfelelően készült el. Tiszta, világos, szellős lakoszobák, központi fűtés és melegvíz-ellátással felszerelve az egész épület, ragyogó csempékkel kirakva, fehér butorzatával várja a felavató ünnepélyre egybegyült vezetőséget. A Szeretetházban levő imahelyiségben mincha imával vette kezdetét a felavató ünnep, amelyen a gyönyörű intézmény tulajdonképeni megalapítójával, dr. Friedman Izidor chevra-elnökkel az élén, teljes számban megjelent a Szentegylet előjárósága és választmánya, továbbá a rabbinátus tagjai, valamint óbudai Freudiger Ábrahám kormányfőtanácsos, hitközségi elnök vezetése mellett az orth. hitközség előjárósága, óbudai Freudiger Lipót kormányfőtanácsos kórházi elnökkel élén az Orth. Kórház gondnoksága és az orth. hitközség kebelében működő összes jóléti egyesületek vezetői. Az épület megtekintése után a szomszéd Orth. Kórház nagytermében száz kerítékű társas vacsorára gyűltek egybe a jelenlévők. Az első felköszöntőt dr. Friedman Izidor, a Chevra kitűnő elnöke és a Szeretetház fáradhatatlan megalapítója mondta. Vázolta az intézmény keletkezését, fejlesztését és a munka közben felmerült akadályokat, amelyeket sikerült elhárítani. Boldognak érzi magát, hogy a Mindenható segítségével az előjáróság és választmány buzgó támogatásával átadhatja a pompás intézményt, mint a zsidó emberszeretet ékesen szóló tanuságát nemes rendeltetésének. Üdvözlí a megjeleni rabbinátust és a hitközség, valamint az egyesületek vezetőségét, Isten áldását kéri a megnagyobbított, immár 62 személyi befogadó intézményre, annak vezetőségére és támogató barátaira. Frenetikus tapsal ünnepelték a jelenvoltak dr. Friedman Izidor elnököt. Utána Sussmann Viktor és Steif Jonathán rabbik, óbudai Freudiger Ábrahám hitk. elnök, Grosz József budai orth. rabbi, Schlesinger Adolf, a Chevra alelnöke, Klein Márkus, a Sász Chevra elnöke, Mayer Miksa chevra előjáró és dr. Deutsch Adolf igazgató tartottak szellemes beszédeket, amelyekben hálájukat fejezték

ki dr. Friedman Izidornak, aki úgyis mint a Szentegylet elnöke és az Orth. Kórház igazgatója emberfeletti önzetlen munkát fejt ki a humánus intézmények fejlesztése körül, amiért arany betűkkel írta be a nevét a budapesti orthodox hitközség annaleseibe. A záróimával befejezést nyert lélekemelő ünnepély, amely fölötti a cheszed sel emesz glóriája ragyogott, felejthetetlen szép emléket hagyott hátra a jelenvolaknál és az orthodoxiának jövő újabb alkotásaira hatásos buzdításul szolgál.



Miért hiúsult meg Budával a béke?

A budai hitközség a múlt héten közgyűlést tartott, melyen a rendkívül érdekes felszólalások egész sora hangzott el. Sós Ármin vezérigazgató, az ismert pénzügyi szakértő éles kritikát gyakorolt a hitközség költségvetésén. A budai hitközség pénzügyi helyzete — mondta Sós Ármin — nagyon szomorú. Pénze nincsen. A különböző alapok fel vannak használva, adósságai szaporodnak. Dr. László Áron ügyvéd megrótt a hitközség előjáróságát, mert „az beadványokat irogatott és adott be a kormányhoz, a felkezeti alkotmány jóváhagyása ellen.” Székely Dezső műépítész szenzációs adatokat mondott el arról a békeakcióról, mely Buda és Pest között a legutóbb lejátszódott és amelyet Budán meghiusítottak. Székely Dezső ezeket mondta:

Fleissig Sándor megkereste a budai hitközség elnökét és felajánlotta és felajánlotta a budai hitközség jelenlegi vezetőségének a többségei csak azért, hogy a választási harc elkerülhető legyen. Ezt az ajánlatot azonban a budai hitközség elnöke — az előjárósággal való előzetes megbeszélés alapján — kereken visszautasította. A pesti hitközség érdemes elnökét később felkereste a Budapesten éppen üléselő Statusquo Szövetség elnöke, dr. Bernstein nyiregyházi főrabbi, aki azt a kérést intézte hozzá, próbálja a pesti és budai hitközség között dülő egyenetlenséget nyugvó pontra hozni. Stern őméltósága feltett kérdésére Bernstein főrabbi ur kijelentette, hogy ezen felhívást nem saját iniciatívájából teszi, hanem erre őt a budai hivatalos vezetőség kérte fel. Joggal hihette a pesti hitközség elnöke, hogy a főpap ezen nyilatkozata után a budai hivatalos vezetőség maga is belátja, a mindennek felett való béke szükségességét.

gét és ezért közölte a főpappal, keressék őt fel a budaiak és ő szívesen tárgyal velük.

— Mindez az Együttműködési párt kikapcsolásával, tudta nélkül történt, abból a feltevésből kiindulva, hogy ezen párt maga is állandóan a békéért küzd csupán és ezért vele majd meg lehet állapodni.

— A budai hitközség részéről — folytatta Székely Dezső — Bernstein főrabbi közlése után dr. Csabádi Samu alelnök és Vető Sándor előljáró keresik fel a pesti hitközség elnökét, aki a végleges béke megteremtésére felajánlotta azt a megoldást, hogy a két hitközség a tagok közös szerve útján vesse ki és szedje be az adókat, amelyek azon kulcs szerint osztanak meg, amiképpen aránylik a pesti hitközség jelenlegi adóbevétele a budai adóbevételhez. A budai hitközség ezt is elutasította.

Székely Dezső végül megemlíti, hogy a budai hitközség által erősen szubvencionált „Zsidó Élet” című lap oly minősíthetetlen hangot enged meg magának, amely ellen a képviselőtestület a leghatározottabban tiltakozik, meri végre is, ha választási harcról van szó, akkor sem lehet tiszteletreméltó és az egész ország által becsült és elismert nevű zsidó közéleti férfiakat azon a hangon támadni, amint azt a Zsidó Élet teszi. A képviselőtestület színe előtt hívja fel erre a vezetőség figyelmét, mert annak módjában van az erősen szubvencionált lap irányára hatással lenni.

Gesztes Ferenc, az ugynevezett autonomista párt elnöke volt a következő szónok. Mindenek előtt Székely Dezső beszédével foglalkozott és visszautasította Fleiszig Sándor békeakcióját és „előkelő idegennek” bélyegezte Fleiszig Sándor felsőházi tagot.

Gesztes Ferenc végül kijelentette, hogy nem lehet szó közös adókvetésről és adóbehajlásról, hiszen ez az autonomia sérelmét jelentené.

Alapi Béla: Nem a hitközség autonómiáját sértené, legfeljebb az előljárókét!

Csabádi Samu elnök azt fejtegette, hogy az Izraelita Országos Gyűlést nem tekinti törvényesen létrejött testületnek és éppen ezért minden erejével tiltakozik ennek határozata ellen.

Székely Dezső: Hallatlan! Hallatlan! Hogy mondhat ilyet?!

Sós Ármin: Ebből még baj lehet!

Az ülés utolsó szónoka Szántó Jenő, az Országos Iroda alelnöke, a budai zsidóság népszerű vezéralakja volt. Szántó Jenő férfias emelt hangon utasította vissza az Országos Iroda ellen emelt váda-

ket és lelkes tapsok között mondotta a következőket:

— Az Országos Iroda naponta tengernyi gonddal intézi felekezetünk ügyeit és ha este fáradtan a mai viszonyoktól lelkiileg megörve otthonába tér, végig gondol az átélt és átérezett nehézségeken, felelőssége tudatában állapíthatja meg, hogy az Országos Iroda mindent megtett, amit hazánk és felekezetünk tőle jogosan elvár.

— Mi, igen tisztelt Közgyűlés — így fejezte be Szántó Jenő a beszédét — megyünk tovább a magunk útján és dolgozunk tovább, hogy munkánkából a magyar zsidóságnak üdve és boldogulása fakadjon.

Szántó Jenő nagyhatású beszéde után az Együttműködési Párt tagjai eltávoztak az ülésről és nem vettek részt a szavazásban.



Somlyó Zoltán meghalt

Kidőlt a sorból egy költő, — halk szava, finom tollú, lírai lelkű ember. Meghalt Somlyó Zoltán. Költő volt Isten kegyelméből, szuverén az érzések, a megérzések, a sejtelmes meglátások és finom gondolatok légies birodalmában. Az Élet goromba volt vele, eleinte lázadott, de aztán lehajtott fejjel huzta az igát és muzsájához menekült a durva csapások elől. Most elment örökre, szegényebbek letünk egy vérző szívű emberrel, aki szíve vérével irt és dalolt. Jó ember volt, jó magyar és jó zsidó...



Szerkesztői üzenet

E—g—nek: A jobboldali sajtó és a sajnosan folyton növekvő antiszemita tábor gaudiumára nem fogom tovább folytatni a vitát. Lezárom néhány szavarral. Szívesen veszem tudomásul, hogy csak végzetes tévedésből került a „tízezer” hirdetés közé a sonkahirdetés és hogy ezután jobban fognak ügyelni. A felém szórt vádak rólam leperregnek. Ha „a-punk” szerkesztője tényleg nagy legény, ám terjessze elő perrendszerű bizonyítékaikat. Erre a vita lezárása után is kíváncsi maradok.

Kormányfőtanácsosnak, Budapest:
Der Frömmste kann nicht in Frieden leben, wenn es dem bösen Nachbar nicht gefällt.

**Széphelyi
Frankl Imre dr.**

Az ügyvédi társadalmat és a felekezeti életet gyászba borította széphelyi dr. Frankl Imre neves fővárosi ügyvéd tragikus hirtelenséggel bekövetkezett halála. Legszélesebb körben tisztelték és becsülték. Hosszu éveken keresztül cenzora volt az ügyvédvizsgáló Bizottságnak, hol páratlan működésével kiérdemelte a fiatalság szeretetét és a kollégák tiszteletét. Széphelyi dr. Frankl Imre a felekezeten hű tagja maradt s annak érdekeiben mindenkor sikra szállott. A legutolsó hitközségi választásokon, megbecsülve értékes egyéniségét a P. L. II. községkerületi elnöknek választotta. A zsidóságon és a jogásztársadalmon kívül gyászolja őt szűkebb családja, felesége született Else Kisch és fiai, széphelyi dr. Frankl Péter, továbbá testvérei, sógorai és sógornői és gyászolja őt ügyvédi irodatársa és jóbarátja dr. Wittmann Ernő, a hírneves fővárosi ügyvéd. Temetése 12-én nagy részvét mellett történt a közélet és hitélet előkelőségeinek részvétele mellett a rákoskeresztúri temetőben.

Özv. széphelyi dr. Frankl Imréné szül. Else Kisch és fia széphelyi dr. Frankl Péter leírhatatlan, mély fájdalomtól összetörve tudatják, hogy a forrón szeretett, legodaadóbb, páratlan férj és legönfeladózóbb apa

**széphelyi
dr. Frankl Imre**

e hó 10-én hirtelen elhunyt.

Drága örökké feledhetetlen halottunk földi maradványait január hó 12-ik napján délben fél 2 órakor kísértük utolsó útjára a rákoskeresztúri izr. temető halottasházából.

széphelyi Frankl Jenő, széphelyi Frankl László fivérei, özv. dr. Sándor Samuné, széphelyi Frankl József és neje unokatestvérei, özv. dr. Österreicher Károlyné, özv. dr. Lovag Fürth Emilné, dr. Kisch Ferenc, dr. Tausz Béla és neje sógornői és sógorai.

Minden külön értesítés helyett!
Részvéllátogatók mellőzését kérjük

Nem olvasom

Megszólított egy ismerősöm és szemrehányást tett, hogy miképpen ajánlhatom dr. Hevesi Ferenc rabbit a rabbiszeminárium homilétikai, azaz egyházszoneklati tanszékére, holott ezt a disciplinát apja tanítja. Azt válaszoltam neki: a Talmud egy mély mondása szerint mindenkire irigykedik az ember, csak nem a fiára, sem tanítványára. — hát még ha valaki egyszemélyben egyesíti mind a két minőséget. Ezzel tehát nincs semmi baj, hisz nem tudjuk elképzelni, hogy a rabbiszeminárium miképpen nélkülözhetné az apát, dr. Hevesi Simont, mint vallásfilozófiai előadót, holott ő nálunk vallás és a tudomány közötti reláció legkitünőbb ismerője.

Nem olvasom

A munkácsi csodarabbi Budapesten kezelte magát dr. R. egyetemi magántanárral. A legutóbb a kezelőorvosa üdvözlöt hozott neki egy másik páciensétől, aki arra kérte az egyetemi tanár útján, hogy imádkozzék érte a Legfelsőbbnek fórumánál. Az üzenetet (szem és fültanuk kijelentése szerint) mélységes megilletődöttséggel adta át az orvos, aki — már régen kikeresztelkedett.

Dr. Wittmann Ernő ügyvéd úgy a maga, mint munkatársai nevében őszinte fájdalommal és megilletődéssel jelenti, hogy hosszú éveken át társa, illetve főnökük

**széphelyi
Dr. FRANKL IMRE
ügyvéd úr**

e hó 10-én hirtelen elhunyt.

Temetése e hó 12-én d. u. fél 2 órakor volt a rákoskeresztúri izr. temetőben.

Emlékét
szeretettel fogjuk megőrizni!

Olvasom

Hivatalos holland körökből származó hírek szerint, a holland kormány megtiltotta a szabadgondolkodók rádió előadásainak közvetítését. A holland nép ugyanis már több ízben tiltakozott az istentagadók előadásainak rádión keresztül való továbbítása ellen.

Olvasom

A következő 17 államban lakik százernél több zsidó:

U. S. A. 4.500.000, Lengyelország 3.150.000, Oroszország, 3.089.000, Románia 1.000.000, Magyarország 420.000, Németország 420.000; Palesztina 380.000, Csehszlovákia 360.000, Anglia 320.000, Franciaország 250.000, Argentína 250.000, Ausztria 188.000, Litvánia 170.000, Kanada 165.000, Marokkó 120.000, Hollandia 115.000, Algier 115.000.

Világrészek szerint elosztva:
Európában él 9.863.000 zsidó
Amerikában él 4.978.000 „
Ázsiában él 824.000 „
Afrikában él 564.000 „
Ausztráliában él 30.000 „

A világ zsidóságának száma tehát ke-
reken 16.260.000 lélek.

Olvasom

Harand asszony, aki jelenleg New-Yorkban tartózkodik, lapjában, a „Ge-rechtigkeit“-ben érdekesen számol be a friss amerikai benyomásairól. Többek között a következőket írja: „... Nemcsak érdekes és tanulságos, hanem számomra egyenesen boldogító élmény volt az, hogy Amerikában a zsidóüldözések elleni mozgalom élén katolikus papok állanak. A német emigráns zsidókat támogató egyesület tagjai sorában szintén nagy-számu keresztény van. Amerikában, a vallási türelmesség természetes valami és ott sokan vannak akik képtelenek meg-
érteni azt, hogy Európában különbséget tesznek vallásuk miatt ember és ember között...“

Olvasom

A londoni Cricklewood zsinagógában M. Gollop, az angol haderő tábori főrab-bija chanukka ünnepélyt rendezett a had-sereg és a flotta tagjai számára. Az ün-nepélyen megjelent előkelőségek közt ott voltak többek között Sir Willam R. Bird-wood tábornagy, Sir Jean Hamilton tábor-nok, gJ. C. Stern vezérőrnagy, Marquis of Reading és még számos más magasra-ngu katonai és polgári előkelőség...

Olvasom

Sir Benjamin Dawson, a híres yorks-nirei üzletember, a bradfordi konzervatív párt elnöke, külön karácsonyi képesla-pokat nyomtatott 3000 példányban. A la-pokon, amelyeket a felsőház és alsőház tagjainak, a püspököknek s a politikai és gazdasági élet vezető egyéniségeinek küldött szét, két kép látható egymás mel-lett. Az egyikben meglehetősen jól táplált család ünnepli a karácsonyt, a másikon egy munkanélküli családja ül szomorúan a sivár szobában. „Fel akartam ébreszteni a társadalom lelkiismeretét“, — mondotta Sir Benjamin, mikor megkérdezték tőle, miért küldött ilyen karácsonyi üdvöze-
teket.

NAGY SIKERREL ZAJLOTT LE A VAC-BÁL. Az idei báli szezon megnyi-tója volt az igazán nagyszerűen sike-rűl és a Vigadóban megrendezett szom-batesti Vac-bál, amelyen Budapest poli-tikai, művészeti és gazdasági kiválósá-gai, felsőházi tagok, országgyűlési kép-viselők, fővárosi bizottsági tagok, és ter-mészetesen a felekezeti élet minden számotevő kitűnősége megjelent. A gyö-nyörűen megrendezett és hangulatos bál a hajnali óráikig tartott.

AZ 1937. ÁPRILIS 30. és május 10. között tartandó vásárra hetek óta csend-ben folynak a jelentkezések. Eddig már több mint 300 magyar vállalat jelent-kezett, főképen a vas- és gép, a textil-és ruházati, az élelmiszer-, butor-, üveg-és porcellánszakmából. A vásár kará-csony hetében küldi ki a jelentkezés-hez szükséges nyomtatványokat, amikor előreláthatólag a kiállítók jelentkezésé-nek tempója még gyorsabb lesz.

Feloldás szerkesztő és kiadó: Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDE, Budapest, VI. gr. Zichy Jenő u. 43.
Telefon: Aut. 27-1-35. — Az előfizetés ára egész évre 30 pengő, egyszerű papíron 20 pengő.
Postatakarékszám: szám 16.760

NADOR NYOMDA, Budapest, VI., Vörösmarty uca 47/a. — Telefon: 1-281-98.

Országos Rabbiképz. - Zsidó Egyetem Könyvtára

DR KENÉZ-KURLÄNDER EDE
SZEMLEJE

SZOMBAT

A Chevrá *és a költő*



Kadosa Marcel: Mit kell felelni?...
Supka Géza: A francia romantika
magyar Diogenesze. — Kellér An-
dor: A zsidó élmény: — Molnár Jenő
a Leipziger Illustrierte Zeitungban.
— Hirek, sok érdekes színes riport.
— Olvasom . . Nem olvasom . . —

X. évfolyam 3. sz.

1937.

A

Pesti Chevra Kadisa Izr. Szentegylet

február hó 10-én, szerdán délután fél 5 órakor

A DOHÁNY-UCCAI ZSINAGÓGÁBAN

Jom-Kippur kottaun istentisztelettel kapcsolatosan

alapítási ünnepélyt

tart, melyre tagjait ezuton meghívja.

A Pesti Chevra Kadisa elöljárósága.

Sándor Pál halálának évfordulója

A pesti izr. hitközség elöljárósága kegyelettel emlékezett meg hétfő délután a Hősök Emléktemplomában tartott istentisztelet keretében Sándor Pál halálának első évfordulójáról. Az istentiszteleten testületileg jelent meg a pesti izr. hitközség elöljárósága: Stern Samu elnök, dr. Barna Károly, dr. Dési Géza, Drucker Géza, Frey Kálmán, dr. Gallia Béla, Kálmán Henrik, Magyar Bertalan, Nagy Andor, dr. Rosenák Miksa, Vértés Emil elöljárók és Eppler Sándor főtitkár, továbbá Wertheimer Adolf, a Rabbiszeminárium és az Imit elnöke, dr. Balkányi Kálmán, az Omke igazgatója, a kereskedelmi testületek képviselői, valamint a felekezeti intézmények és egyesületek vezetőségei. Az első padosorban foglalt helyet Sándor Pál özvegye és családja. Lineczky Bernát főkantor funkcionált az istentiszteleten és az emlékmécesest Sándor Pál emlékére Stern Samu hitközségi elnök gyűjtotta meg, majd dr. Hevesi Simon vezető-főrabbi emlékezett meg mélyen megragadó szavakkal Sándor Pálról, ki mint hazájának és felekezetének egyaránt hű fia, az igazságért küzdött s akinek emlékét a hazafias kegyelet hűségesen fogja ápolni mindenkor. A Pesti Chevra Kádíst mondatott a sírnál.

AZ IZRAELITA MAGYAR IRODALMI TÁRSULAT folyó hó 27-én tartott felolvasó ülését szokatlanul nagy érdeklődés kísérte. Az ülésen Wertheimer Adolf elnökölt. Kunos Ignác dr., az ismert egyetemi tanár „A török folklore bibliai vonatkozásai” c. színes és élénk előadást tartott. Hajnal Anna fiatal költőnő értékes verseit szavalta nagy sikerrel. Karczag István író „Hazatérés” c. novelláját adta elő, amelynek új hangja és finom eszközei a fiatal szerző rendkívüli tehetségéről tesznek tanuságot.

Ezzel Karczag István ismétellen bebizonyította, hogy a hivatalos kritika elismerő állásfoglalása vele szemben nem volt alaptalan.

A GYÖNGYÖSI STATUS QUO IZR. HITKÖZSÉG Kulturbizottsága folyó hó 25-én rendezte meg ez évi első kulturális estjét. Hajdu Béla dr., a kulturbizottság elnöke bevezető előadásában vázolta a zsidóság mult évi történetét, majd utána Jakab Jenő dr. rabbi tartotta meg mélytartalmú, gyönyörű előadását Ezekiel prófétáról. A kulturális estén a helybeli énekkar is közreműködött énekszamaival.

GOLDBERGER SALAMON JUBILEUMA. Február 1-én lesz 35 éve, hogy Goldberger Salamon, a Pesti Izr. Hitközség gimnáziumának igazgatója, megkezdte tanári működését. Ez alkalomból volt tanítványai, barátai és tisztelői ösztöndíjalapot létesítenek az ő nevére. Ez uton kérnek mindenkit, aki az alap létesítéséhez hozzájárulni kíván, ezirányú adományát a Zsidó Gimnázium Barátainak Egyesületéhez juttassa el.

ELTEMETTÉK A MÁGOCSI RABBIT. Lebovics József, mágocsi főrabbi pénteken reggel hetvenöt éves korában elhunyt. Negyvenhárom évig folytatta áldásos tevékenységét. Mint zsidó tudós nagy eredményeket ért el. Most fejezte be „Zsidó hitéleti Lexikon”-ját és sokáig szerkesztette a „Magyar Zsinagóga” című lapot. Vasárnap délután temették el a rákoskereszturi zsidó temető papi diszshelyére. Mágocs hitközségének ugyszólván minden családfője eljött a temetésre. Dr. Hevesi Simon vezető főrabbi méltatta a nagy halott tudományos és papi érdemeit.

10 ÉVES A SZOMBAT

JUBILEUMI IRÁSOK

העשירי יהיה קדש

Dr. KADOSA MARCEL:**Mit kell felelni?...**

Az a vád és rágalomgyűjtemény, amely az antiszemita agitáció anyagtára, nem egyetlen agynak a munkája és nem egyetlen rövid időszaknak a terméseredménye. Századokon át hordották össze és ezer meg ezer elme dolgozott rajta. Ma már olyan teljes ez a gyűjtemény, hogy kész sablonja van mindenre a világon. Nem lehetnek a zsidók olyan szegények, vagy olyan gazdagok, olyan csöndesek, vagy olyan zajosak, olyan meghuzódók vagy olyan tolakodók, olyan ügyesek vagy olyan ügyetlenek, olyan szorgalmasak, vagy olyan lusták, olyan tudósok vagy olyan tudatlanok, olyan ravaszok vagy olyan együgyűek, olyan erősek vagy olyan gyöngék, olyan sovíniszták vagy olyan világpolgárok, olyan bigottok vagy olyan vallástalanok, olyan kormánypártiak, vagy olyan ellenzékiek, olyan radikálisok vagy olyan konzervatívok, vagy bármi egyéb szempont szerint pozitív vagy negatív beállítottságuk, hogy mineműségüket ne lehetne antiszemita támadás alapjárá és anyagává tenni. Nincsen olyan magatartás a világon, amelyet ne lehetne speciális zsidó bűnnek minősíteni és gyűlölködés élesztőjéül felhasználni. Az ő szelidsége gyávaság, takarékosága pizkosság, könnyűkezésége fitogtatás, egyszerűsége kulturálatlanság, nivótartása szemtelenség, ambiciója tolakodás, vallásosága babonábfulladás, szabadgondolkozása métely, okossága raffiné-

ria, hallgatása ravaszság, hangosága kihívás, udvariassága alázatoskodás, alázatossága csúszásmászás, alkalmazkodása mimikri, régi formáihoz való ragaszkodása tüntetés a befogadó társadalom ellen. És így tovább, és így tovább! Csinálhat bármit, viselkedhetik bármiképen, annak nincs az antiszemita gyűlölködés előtt semmi jelentősége, mert a gyűlölet nem a tulajdonságainak szól, hanem neki magának. Nem a tulajdonságai miatt gyűlölik és főképen nem a rossz tulajdonságai miatt, hanem a vele szemben kifejlesztett gyűlöletet viszik át a tulajdonságaira és pedig az eredményeire még ádzabb indulattal, mint a bűneire.

Jóhiszemű naiv emberek nekiültek s igen nagy elmeéllal, igen nagy szorgalommal és igen nagy tudással összeállítottak egy egész nagy kodexet arról, hogy mit kell adott esetben felelni az antiszemiták vádjaira és mocskolódásaira? Élvezet és elégtétel ezt a védelem-gyűjteményt olvasni, de gyakorlati jelentősége semmivel se több, mint a farkas és a bárány aesopusi meséjében a bárány ama védekezésének, hogy hiszen te állsz följobb a víz folyását tekintve, én nem zavarhatom föl a te vizedet. Ha nincs igazság és logika ebben a védekezésben, akkor föl lehet rajta háborodni, ha pedig megdönthetetlen a logikája, akkor még felháborítóbb annak a szemében, akinek a szemrehányással egészen más céljai voltak, mint

az, hogy egy igazságot állapítson meg általa. Az antiszemita izgatás soha se helyez súlyt arra, hogy vádjai és rágalmi igazak legyenek. Van-e erre alkalmasabb példa, mint a Cion bölcseinek jegyzőkönyvével elkövetett izgatás. Már perrendszerűen bebizonyított és bírói ítélettel megállapított valóság — amiben egyébként csak némiképen is épeszü ember soha sem kételkedhetett — hogy ezek a jegyzőkönyvek áthamisított plágiumok, kitalált hazugságok, de az antiszemitizmus tovább is egyik legélesebb fegyveréül használja és magyar fordítását a hatóságok szeme előtt akkor kezdték forgalomba hozni, amikor a svájci megvesztegethetetlen bíróság már rásütötte a hamisítás és rágalom gyalázatbélyegét.

Mit kell felelni? Azt kell felelni, hogy olyan korban és olyan társadalomban, amelyben bármi okból

szabadjára van engedve a gyűlöletre való izgatás a lakosság egy rétege ellen, ott az ostobaság és gonoszság minden érdek nélkül is él az alkalommal. Ha pedig ezzel az izgatással még anyagi és „erkölcsi” előnyöket is lehet elérni: üzlethez, vagyonhoz, álláshoz, tekintélyhez, szerepléshez, hírnévhez, mandátumhoz is lehet jutni általa, ott nem csak az ostobák és a gonoszok fognak ehhez az eszközhöz folyamodni, hanem a ravaszok, a stréberek, az ügyeskedők és az élet kényszere által űzött kenyérvadászok tömegei is. És ezek kitermelik a maguk számára a jogcimeket és igazán nem okoz nekik fejtörést, hogy mit felel azokra az, aki az igazságot akarja a feleletével érvényre juttatni. Ha az igazságot az ő maszlagokkal nem lehet összeegyeztetni, akkor az csak annál rosszabb az igazságra nézve!

—*—*—

SUPKA GÉZA:

Mandel Dávid,

a francia romantika magyar-Diogenesze

Nagy dolgok érlelődtek ott messzi kiut, a Notre-Dame háta mögött, a Szent Lajos-szigetén is túl, az egykori királyi arzenális hosszúra nyult épületéből átalakított könyvtár-házban. Az óriási hodályban 700.000 kötet könyvön kívül, 10.000 kéziraton és vagy 100.000 rézmetszeten kívül két magánlakás is volt: két politikai és világnézeti véglet fellegvára. Az egyik lakás tulajdonosa az akadémikus Saint-Martin volt, az Arzenál-könyvtár igazgatója; a másiké Charles Nodier, a könyvtár őre, az ötven éves korban is forrongó, örök ifjú, romantikus író.

Ennek a Nodier-nek lakásában, amelyet örökké mosolygó, okos, finom lelkű leánya, Marie, a „Notre-Dame de l'Arzenal” gondozott, vasárnaponként furesa kompánia verődött össze. A ma távlatából nézve egy darab irodalomtörténet, — akkor persze csak erjedő lángelmék, az öregekkel elégedetlenkedő ifjú titánok. Például Victor Hugo — akkor még királpárti gróf —, vagy Alfréd de Vigny,

az akkor még ifjú „idősebbik” Dumas, Musset, s a régibb generációból a zsironiak patétikus történetírója, Lamartine. És persze sokan és mind többen mások is, akik úgy érezték, — mint minden fiatal nemzedék —, hogy itt az idők telje, fel kell göngyölni az öregek tehetetlen, elsavanyodott, kiszáradt frontját. „Halál az Akadémiára!” és „Éljen a romantika!” volt a Nodier-féle szalón harci jelszava. Az öregek, ott a másik lakásban, az igazgató uréban, el is nevezték Nodier lakását „a romanticizmus citadellájának”, — mire Nodier-ben volt anynyi lélekjelenlét, hogy a fölöttese iránt érzett minden tisztelete mellett is irónikusan jegyezte meg:

— Szép kis citadella: hisz a kulcsa mindig kívülről van a zárban s az csatlakozhatik a citadella „őrségéhez”, aki akar. . .

Pedig azért mégis csak összeesküvés folyt itt, — a 19. század legnagyobb méretű szellemi forradalmát előkészítő

mozgalomnak, a romanticizmusnak bölcsője volt ez a ház.

A MODERN DIOGENESZ

Amelyben azonban — rosszul mondtam az elébb — nemcsak két lakó tanызott. Élt ott egy harmadik „lakó” is, ha ugyan lakásnak lehet nevezni azt a zugolyt, amely az egyik melléklépcső legalsó zúgában, egy régebben faskamrának használt lyukból állott. Itt éldegélt a romantika-kori Párisnak egyik legromantikusabb figurája: félénk tekintetű, borzas hajú, hosszú barna szakállú ember, ruhája, már amikor rá is került, ócskástól került hozzá, lábán fapapucs. Ha éppen nagyon hidegre járt az idő, kopott, rongyos katona-kabátot húzott magára a soha nem fűtött „lakás” tulajdonosa, aki hogy mégis védje a lábát a hidegtől, rongyokkal és gyapjúkóccal bélelt faládba rakta a lábát; térdére deszkát tett s ezen irogatta végtelen számoszlopait, s egyéb fajta írásait, — leginkább azonban palatáblát használt örökös számadásainak elvégzésére s csak a kész eredményeket róttá zilált papirdarabkáira. Ezzel is takarékoskodott.

A „lakás” tulajdonosa maga állandóan zsámolyon ült, de volt az esetleges vendég részére egy kopott karosszék is a rezidenciában, s ez a butordarab külön fényt kölcsönzött a zugolynak. A szék egykori tulajdonosa Flesch biboros úr őeminenciája, Napoleon nagybátyja volt s ő maga ajándékozta ezt a relikviát új birtokosának. A széken és az íróasztalnak használt deszkán kívül a berendezéshez tartozott még egy nyers deszkaláda, amelyben a „lakó úr” a könyveit és papirosait tartogatta. Volt ott aztán egy ónbádogból összehajlítgatott olajméceses is — a lakó saját keze műve —, amely különben tűzhelyül is szolgált, lévén, hogy a lakó úr efölött a mécs fölött sütötte meg egyetlen táplálékát, a burgonyát, mert a többi táplálékát — értsd gyökeket és zöldséget — mindig nyersen ette. Volt még a zugolyban két vizeskanecső is, s rendszerint egy darabka száraz, fekete kenyér egészítette ki a berendezést, amelyhez tán még egy tintatartót és egy tollat kellene számítanunk. Télien az elébb említett faláda szolgált a lakó úr ágyául, nyáron pedig egyszerűen Flesch kardinális eminenciás karosszékében pihente ki véget nem érő munkálkodásai fáradoalmát.

Nodier jól ismerte az Arsenal albérlőjét, sőt — ami ennél jóval többet mond — kora egyik legnagyobb tudósának tudta és hirdette őt. A külön embernek ebbeli minőségéről kevésbé volt a rend-

őrség meggyőződve, amely minduntalan zaklatta a koldus-külsejű embert, sőt néha napján el is csukta s ilyenkor Nodiernek kellett az őrszobára rohannia, hogy kellő igazolás után kiszabadítsa védencét, mert az bizony igen nehezen tudta magát a béke derék őreivel megértetni.

A POZSONYI ZSIDÓGYEREK BALESETE.

A rendőrök indokolt álláspontja szerint ugyanis már azzal kezdődött a baj, hogy a szakállas, torzonborz embernek a nevével sem tudtak tisztába jönni. Hol Mentelli-nek, hol Menteli-nek, hol Manteli-nak, majd Mandely-nak és Mandl-nak írta magát ő maga és mások, akik neki vagy róla írtak (mert ne felejtjük el, a múlt század huszas éveiben egészen szép nemzetközi sajtója volt a kitűnő csodabogárnak: nagy cikkekben számolt be róla a Párisban megjelenő Revue Britannique-ben egy angol utazó, ki felkereste az odut, bőséges képet rajzolt róla a New Monthly Magazin-ban; még Magyarországon is feltűnést keltett Tessedik Ferencnek róla szóló tanulmánya a komoly Tudományos Gyűjteményben, s ez a cikk aztán arra bírta Szemere Berianlánt, a későbbi minisztert, hogy Párisban léte alatt tudakozódják a külön tudós felől). A bogaras ember maga azonban rendszerint Mandel-nek mondta magát és Dávidnak a keresztnevét.

Fölöttébb gyanus volt a rendőrség szemében, hogy ez a Mandel olyan rendkívül keveset és megbízhatót tudott az ifjúságáról. Csak nagy noszogatások árán buggyant ki belőle apránként annyi, hogy 1780 körül született Pozsonyban s eredetileg zsidó volt (később, talán Flesch hatására, katolikussá keresztelkedett ki), s szülei 12 éves korában a híres rajkai jesivára küldték, Moson megyébe. Gyerekkori emlékei azért szuperáltak olyan rosszul, mint mondotta, mert II. Lipót király pozsonyi koronázását egy háztetőről akarta végignézni, de onnan legurult, beverte a fejét s ettől kezdve alig emlékezett régebbi életkörülményeire. Azt viszont aztán bizonyosan tudta, hogy 19 éves korában Prágába került, hogy rabbinikus tanulmányokat végezzen, egy év múlva pedig Berlinbe ment s itt már inkább bölcséleti és nyelvészeti tanulmányokra adta magát. Ugy megszerette ezt a studiumot, hogy elment nevelőnek csak azért, hogy valami kis pénzt kuporgathasson össze s ezen elmehessen Párisba s a Sorbonne-on tökéletesíthesse filozófiai és filológiai tudását. Ugy elszakadt hazulról, hogy a szülei sem tudtak hollétéről. Sosem írt már nekik s így azt hitték ró-

la, hogy valami baleset következtében elpusztult.

A rendőrséggel való konfliktusainak legsúlyosabb része pedig amiatt adódott, hogy egyszerűen nem értették meg, mit beszél. Nem értették meg azt az embert, aki több nyelven beszélt, mint a vatikáni könyvtárnak híres őre, a biboros Giuseppe Mezzofanti, aki 58 nyelvet tudott, s több nyelven beszélt, mint a 19. század elejének neves utazója, Wilhelm Postel, aki azt hirdette magáról, hogy ha a Rajnától elindul s Kinába megy, akkor útközben sehol nem lenne tolmácsra szüksége, mert mindenkivel a saját nyelvén tudna beszélni. Mandelnek éppen ez volt a baja, ez a nagy nyelvtudás, amellyel az járt együtt, hogy gondolatai sokkal gyorsabban toltak nyelvére, semhogy azok kifejezésével törődhetett volna: egyszerűen olyan szavakat használt, amik a különböző nyelvekből legelőbb jutottak eszébe s ebből valamilyen keveréknyelv keletkezett, amelyben persze volt francia szó is, de talán éppen olyan arányban arab, perzsa, görög, latin, zsidó, szláv és némi magyar is, amelyre még gyermekkorából emlékezett.

Ez a hihetetlen nyelvtudás azonban csupán egyik oldala volt sokfacettájú lelkének. Ez inkább csak kenyérkeresetüül foglalkozt, — ha ugyan erről nála egyáltalán lehetett szó, mert hihetetlen kis igényei mellett évi 154 frankból élt meg. Ezt pedig úgy szerezte meg, hogy egyideig nekidurálta magát s magántanulóknak adott órákat latinból és arabból; az így szerzett pénzt élére rakta. Aztán pedig Nodier kijárta Mandelnek a megbízást, hogy az Arsenálban lévő keleti kéziratokat katalogizálja. Ugy gondolták, hogy ezzel évekre ellátták munkával és jövedelemmel. Mandel nekiállott s az egész munkát egy hónap alatt elvégezte, amire persze csak óriási nyelvismerete képesítette őt. Az egész munkáért kidukáló fizetését, 1800 frankot felvette, azt is a többihez rakta s aztán ennek a pénznek a kamataiból éldegélt. Nodier-ék egyszer úgy akartak rajta segíteni, hogy a szörnyű téli hidegben tüzelőfát küldtek neki, Mandel azonban nagy büszkén megköszöntötte: őneki nem kell fűtés.

Persze, mert belülről fűtötte egy magasabb rendű tűz, a tudásszomj. Matematika, statika, és dinamika volt a kedvenc vesszőparipája s ezenfelül még a nagy görög bölcselő, Plátó, akinek minden sorírását könnv nélkül tudta és minduntalan idézgette is.

A SZAJNA HALOTTJA

A Cénacle-nak — Nodier romantikus társaságának — emberei végül nem bir-

ták tovább nézni, hogy a „magyar Diogenesz“ (ahogy tréfálkozva egymás között elnevezték a lépcsőzúg lakóját), ott kallódjék a pizsokban s ezért a minisztériumban kijárták neki, hogy hálából, amiért a kéziratok katalogizálását olyan gyorsan és olcsón elvégezte, lakást kapjon Mandel az Arsenálban. Ezúttal, mint becsületes munkával megszerzett jutalmát szívesen fogadta Diogenesz úr a világos szobát, — de nem sokáig élvezhette.

Az volt a szokása, hogy reggelenként vállára vetette az iszákját, amelyben több napra való burgonyáját hozta haza s ezenkívül elvitte magával két kancsóját is a közeli Szajnapartra, hogy a folyóban telimerítse azokat.

1836. december 22-én reggel is elindult erre a profán körútra. A Szajna erősen áradt s nyilván valami gazdátlan csolnakot odasodorhatott a parthoz. A csolnak nem volt kikötve, de Mandel ezt nem vette észre. Belekapaszkodott s egyik kancsóját már meg is merítette, de amikor ezt odaállította a partra s éppen lehajolt, hogy a másikat is telimerítse, a csolnak elindult s magával rántotta Mandelt. Segélykiáltását a parton álldogáló napszámosok meghallották ugyan, de egyikük sem tudott uszni, nem vették magukat utána a vízbe; mire aztán véletlenül valamilyen hajó arra füstölt s onnan meghallották a napszámosok kiabálását, már késő volt, Mandel holttestét elnyelte a víz.

„Akit a Szajna éhes sodra behabzsol, az századunk egyik legnagyobb embere volt“, — írta róla Charles Nodier a Le Temps 1837. jan. elsejei számában közölt nagy nekrológusában. „Rendeteg írást hagyott maga után“, — fejezte be a cikkét Nodier — „de hogy ezeknek az írásoknak hasznát vehessük, olvasnunk kellene tudni azokat, s hogy elolvassuk, ahhoz találnunk kellene egy újabb magyar Diogeneszt...“

A magyar tudományosság, esetleg a Magyar Zsidó Múzeum a kegyelet adóját róná le ezzel az elkallódott magyar zsenivel szemben, ha megmaradt kézíratait Párisban, talán éppen az Arsenál kézirat-tárában felkutatná, s, ha lehet, hazahozatná. . .

KUKTA PETI — a címe F. Fürth Margit meséskönyvének, amely új úton jár, elveti a régi sablonokat és mégis mulattat kicsit és nagyot. A pompás könyvet Gedő Lipót illusztrálta mulatságosan. F. Fürth Margit jó író és Kukta Peti rövidesen „befőzi“ magát a szívekbe!

פסח של Husvéti árut az ismert kiváló minőségben, az idén is gyártunk.

A felügyeletet az egri főrabbi, főtisztelendő
Schreiber Simon ur
gyakorolja.

A husvéti áru gyártásának rituális felügyelete még sokkal szigorubb, mint az egész even át gyártott áru amugy is nagyon szigoru felügyelete. E szigoru rituális felügyelet teljes erejü biztosíték arra, hogy az áru és így különösképen a husvéti áru megbízhatóságához soha kétség nem férhet.

A husvéti árut tehát a legvallásosabb emberek is a legteljesebb bizalommal fogyasztathják.

FRANCK HENRIK FIAI R.-T.

Budapest, 113. postafiók 5. Telefon: *2-688-45.

KELLÉR ANDOR:

A zsidó élmény

Nem lehet kikerülni, de nem is szabad kikerülni... Ha szembetalálkozik az ember, állni kell, tűrni kell a nehéz perceket. Ha már zsidónak születtem, vállalom a sorsot, minden kínjával és kelletlenségével. Ugysem tehetek másképp... A convertita és a végsőig asszimilans azért szenved oly kegyetlenül, azért érzi talajtalanságát és gyökértelenségét, mert nem vállalja... Mert másnak szeretne mutatkozni, nem annak, ami...

Harmincnégyéves, nős, vagyontalan zsidó író és hirlapíró vagyok. Ime, ezennel számot adok legjellegzetesebb zsidó élményeimről, amik — biztosan tudom! — végigkísérnek majd életemen, egészen a sírig...



1919.

Tizenhat éves vagyok. Az iskola válogatott futballcsapatának jobbösszekötő csatára. Készülünk a nagy csatára a Barcsay ellen. A meccs előtt félrehív Matrac osztálytársam és így szól:

- Nem játszol!
- Miért?
- Tegnap a kongregációban elhatároztuk... Tudod... Zsidó nélkül állunk fel.

Jobb zsidó nélkül veszteni, mint zsidóval nyerni...



1922.

Már hirlapíró vagyok. Keresztény kollégám névnapi vacsorájára meghív. Sok a vendég, én vagyok az egyetlen zsidó. Mindenki kedves velem; lesik a kívánságaimat; kedvemben járnak; szavaikat megválogatják, nehogy egy olyan mondat csusszon ki a szájukon, ami érzékenységemet bánthatná. A legízesebb falatokat az én tányéromra rakják; a legvilágosabb szivart nekem válogatják ki.

De... 8
 Mindenki mindenkivel tegeződik...
 Engem mindenki — magáz.



1924.

Kiskorcsmában ülök, baráti társaságban. Csupa ujságíró, — jó barátok. Szóba kerül egy felvidéki zsidó vendéglős, akit magyar irredenta akciói miatt a cseh félévi börtönre ítéltek. Ismert ujságíró csendesen megszólal:

— Vajjon, mi oka lehetett annak a zsi-

dó vendéglősnek, magyar propagandát csinálni?

— Hazafias érzés, — vágja rá egy keresztény ujságíró.

— Ugyan... — legyint ez. — Zsidó nem lehet hazafi — mondja meggyőződéssel. Ő biztosan tudta. Mert ő még öt év előtt — szintén zsidó volt. . .



1926.

Páris. Vendégségben vagyok ismert magyar zsidó ujságírónál, aki már évek óta itt él, francia és természetesen keresztény nő a felesége. Vacsora után kettesben maradunk. Az ujságíró csendesen, őszintén vall életéről:

— Tudja, — mondja — jól élünk. Szeretem Jeanne-t, soha nem veszekedünk, megértjük egymást... Csak éjjel... amikor eloltjuk a lámpát... az elalvás előtti pillanatokban, a féligvaló ébrenlét furcsa perceiben... akkor... akkor... nem tudom, mit gondol rólam... a zsidóról, aki messziről, Keletről jött...



1935.

Zsidó iparvállalati elnök dolgozószobájában ülök. Barátok vagyunk. Irodalom-élvező, jóagyú, tisztafejű ember, akit nem kaptatt el a vagyon, tisztában van társadalmi kötelezettségeivel, amelyeket buzgón teljesít is.

A titkár ifjúsági vezért jelent be. Katonásan összecsapja a bokáit és „kedves bátyámozva“ kéri az elnököt, hogy ifjúsági célokra adjon.

Az elnök hűvösen hallgat, azután így szól:

— Nem adok. 12

— Nem? — hüledezik a diákvezér.

— Nem, — ismétli az elnök nyomatékkal. — Nem adok. Önök verekedjenek tovább az egyetemen. Én pedig majd azt a zsidó fiatalságot támogatom, amely 60 pengős állásba sem tud elhelyezkedni. Mert a zsidó vállalatok a nagy nyomás miatt, nem mernek zsidó fiatalokat alkalmazni.

— Ez Önnek az utolsó szava? — kérdezte az ifjú vésztjósó hangon.

— Nem ez az utolsó szavam. Az utolsó szavam az, hogy Ön máris távozhat, mert sok a dolgom...

Ez az elnök volt a legbátrabb ember, akivel az életben találkoztam.

Nem olvasom

A Vigszinház erdélyi ciklusának első premierjén nemcsak a hivatalos körök jelentek meg, hanem túlnyomóan a színház törzsközönsége: a zsidó középosztály is. A hitlerizáló sajtó rendszeren csak azt veszi észre, ha egy sikamlós, vagy dekadens darab előadásánál megtöltik a színházat a zsidók. És igaznak bizonyul a talmud szava: „Furcsa nép ez a zsidóság, ha aranyborjút készítenek, odaadja az ékszereit, ha a szentély építéséhez kell, akkor is adományoz“. Ne hántsuk tehát ezt a közönséget.

Olvasom

Vasárnap délelőtt tartotta bucsuhangversenyét a Zeneakadémián M. Kusewiczky, a világhírű varsói főkántor. A nagytermet zsufolásig megtöltő közönség tombolva ünnepelte a nagy énekest. A gigantikus sikerre jellemző a következő levél, amelyet gróf Zichy Ernő, Paraguay meghatalmazott budapesti követe intézett a hangversenyrendezéséhez, német nyelven:

„Kötelességemnek érzem — írja gróf Zichy Ernő — hogy a legőszintébb köszönetemet nyilvánítsam a tisztelt igazgatóságának azért, mert a figyelmemet Kusewiczky főkántor ur hangversenyére felhívta. Ez a részemre teljesen idegen világból származó zene, amelynek héber szövegét sajnos nem értem, kifejezhetetlen hatást gyakorolt rám. A főkántor ur drámai előadásmodora, csodálatos énekkulturája és gyönyörű hőstenorja a legnagyobbfoku elragadtatásomat érdemelte ki. Az utóbbi években sok világhírű énekművészt volt módomban hallani, de kevés olyat találok közöttük, akit Kusewiczky főkántor urral egy polcra helyezhetnék. Boldog vagyok, hogy a főkántor ur felejthetetlen sikerének tanuja voltam. Kiváló tisztelettel: dr. gróf Zichy Ernő főkonzul

Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDE:

A Chevra és a költő

A „Toll“ című lapban Zsolt Béla foglalkozik Somlyó Zoltánnal és megemlíti, hogy a tragikus hirtelenséggel elhalt írónak milyen kitűnő nekrológjai voltak. A nekrológok között hiába kerestem méltatást arról, hogy Somlyó Zoltán, mint zsidó költő is komoly értékeket produkált. Én nem értek költeményekhez és ezt nem is tudom pótolni, csupán regisztrálni.

*

Nagy Endre az Ujságban szemrehányást tesz a Chevrának, hogy miért csak „halottjának“ és miért nem „saját élőjének“ tekintette a költőt? Nem akarom a kérdést fészegetni, de ha Nagy Endre ellátogat az Erzsébet-köruti székházba, meggyőződhetik, hogy nem téves az az állításom, hogy a Chevra jó szívének kisugárzásai nem egyszer melegítették az „átkozott költő“ szomorú életét.

Téves azonban az elgondolás. Nagy Endre lucidus elme, sokrétű tehetséggel tündöklök, de nem ismeri a Chevra Kadisa strukturáját, munkakörét és feladatait. A Chevrák feladata elsősorban eltakarítani a halottakat, ezenkívül a betegeket ápolni, a gyászolókat vigasztalni, az éhezőket segélyben részesíteni. De nem tartozik feladatai közé az irodalmat pártolni és a költőket megkülönböztetett módon támogatni. Ez más egyesületek feladatát képezi. Ennek dacára a pesti Chevra a kultura oltárán is szép összegeket áldoz, noha ez nem feladata. Tudtommal más felekezetek célkitűzései között is hiába keressük a világi irodalom pártolását és az írók különösebb támogatását. Hogy bajban kikhez fordult segítségért Ady Endre, azt Nagy

Endre nálam jobban tudja. Túl a párisi éveken, a Léda-éra után, a már országos hírű Ady Maria-Grün-ben kezeltette magát. Bajba került, nem tudta már hosszabb idő óta kifizetni a heti számlákat. Nem a zilahi eklézsiához fordult, hanem hozzám írta panaszos levelét, melyben azt írta hogy „Stichl papa“ — az ottani igazgató főorvos — ki akarja dobni és arra kért, helyezzem el prózáját, hetenként szándékozik ilyen címen írni: „Levelek Pestről-Pestre.“ Néhány ilyen levél meg is jelent, annak idején a „Pesti Tükör“-ben.

Arra kérem Nagy Endrét, ne bántsuk a Chevrát, ezt a világszép intézményt, melyet a zsidóság évezredek alatt kitermelt magából. Már a patriarcha Ábrahám kezdeményezte és 3500 éven át a generációk végtelen sora a mai napig fentartotta és tökéletesítette. Szelimesnek szellemes Nagy Endre kitétele, hogy miért nem tekintette a Chevra Somlyó Zoltánt életében a saját élőjének, de nem volt helyes a Chevrát bántani.

Vegyen magának fáradságot, látogassa meg a székházat, egy napon át figyelje meg az ott folyó karitatív munkát és akkor Nagy Endre velem együtt fogja hirdetni: „Ne bántsuk a Chevrát!“

*

Olvasom Zsolt Bélának Somlyó Zoltán nekrológjairól irt pompás elemfuttatását. Minden sorát aláírom azzal, hogy én nem tudok semmin sem csodálkozni. Megtanultam fiatalkoromban a talmudból, hogy mindenek sorsa a véletlenek összjátásából ered, „még a Szentélyek Szentélyében őrzött tóratekerceské

is." Így a véletlentől függ, hogy kinek milyen temetés jut osztályrészül, ki milyen nekrológokat kap és kiről ismerik el előbb, vagy utóbb, hogy nagy érték volt. Ady Endrét is másképp temették volna el, ha történetesen 1921-ben halt volna meg. És nem felejthetjük el annak a Tisza Istvánnak szűkszavú nekrológjait, akinek néhány év múlva a hálas nemzet szobrot emelt a parlament előtt.

Klasszikus példa erre Leibnitz esete, kinek minden korok tudósai között a legnagyobb megtiszteltetésben és legtöbb megbecsülésben volt része még életében. Olyan különös viszonyok közt élte le földi világát, amire nem volt példa sem az ókorban, sem a középkorban, sem az újkorban. Goethe, Voltaire, rég bejutottak a halhatatlanok közé, de földi pályafutásuk nem ér fel a Leibnitzéhez. Goethe a kis Weimarban miniszter is volt, be is mutatták Napoleonnak, egy nagy nemzet félistenként körülrajongta, de az akkori vezető egyéniségek nem vettek róla tudomást, köztük Metternich sem, meg sem hívták a bécsi kongresszusra.

Voltaire-ről tudjuk, hogy Nagy Friggyessel barátkozott, az orosz cárnővel intim levelezésben állott, hosszú éveken át számkivetésben élt, de halála előtt az egész francia nemzet hódolt neki, — és mégsem érte el Leibnitz fényes földi pályafutását.

Leibnitz 18 éves korától csaknem haláláig kastélyokban és királyi palotákban töltötte el életét, fejedelmek, királyok, császárok olyan kegyekben részesítették, aminő csak országokat bekebelező kancellároknak jár ki. Alig múlt husz éves, a Napkirály hercegeket megillető fogadtatásban részesítette és XIV. Lajos fényes udvarának összes kiválóságai barátságukkal tüntették ki.

Az angol udvar évekig foglalkoztatta és ott tartotta Londonban, külön kastélyt bocsátva rendelkezésére. Savoyai Eugen herceg Bécsbe csábitotta, erőszakkal ott tartotta a Belvedere palotában és együtt foglalkoztak tudományos kérdésekkel. Nagy Péter cár deputációt menesztett hozzá, rangot, vagyont kínált fel neki, csak hogy menjen Oroszországba és alkosson törvényeket a birodalom számára. Levelezésben állott kora minden tudós és vezető emberével, akik mint megfelelőbbetetlen orákulumhoz fordultak hozzá vitás kérdésekben. Szűkebb hazájában a fejedelem lakosztályt rendezett be számára palotájában, ő alkotta a törvényeket, ő nevelte a trónörököszt, ő végezte a diplomáciai levelezést.

És mi volt a vége? Utolsó éveiben összezördült az általa nevelt fejedelemmel, kegyvesztetten, elhagyottan halt meg, utolsó útjára csak félig vak szolgája kísérte a temetőbe.

Itt van egy egyszerű példa. Két év előtt tragikus hirtelenséggel halt meg kedves kollégám, Schönfeld József. Életében sokat sanyargott, sokat nélkülözött és kevés megbecsülésben volt része. Mikor meghalt, diszszirhelyet kapott, fényes papi segédlettel, mint a felekezet nagy halottját temették el.

*

A Bibliából idézem: „Nem vagyok próféta, sem próféta fia.“ De a következőkhöz nem is kell jóslás. — „Százhusz után“. Zsolt Bélát az Akadémia előcsarnokából temetik el, mint reprezentatív man-t, de megtörténhetik az ellenkezője is, hogy két sor sem jelenik meg róla a napilapokban. Az én esetem is hasonló: kaphatok véletlenül nekrológ-erdőt, de esetleg nem kapok két sort sem, mert minden a „mázli“-tól függ, „még a Szentélyek Szentélyében őrzött tóratekeres sorsa is“...

Pest és Prága

Dr. Angelo Goldstein cionista képviselő, a prágai parlamentben keresztül vitte egy deklaráció elfogadását, amelynek értelmében a képviselőház felkéri a kultuszminisztert oly irányu intézkedésre, hogy Nagy-Prága területén a zsidó hitközségek egyesüljenek. A helyzet ugyanis az, hogy a központi hitközség tartja fenn az összes intézményeket, de az adófizető tagok a központból a periferiákra mennek lakni, ahol kisebb hitközségek vannak és így a központi község jövedelmi forrásai egyre apadnak. Amint a lapokból kiderül, az illető prágai községek nem tartják ezt az akciót jogtalannak, de várják a kormánynak erre vonatkozó felhívását és kezdeményező lépését.

Ez az egységesítési törekvés természetesen érdekel bennünket, már csak azért is, mert lényegében véve ugyanaz az eset forog fenn Budapest területén. A prágai példa azt mutatja, hogy ahol az államhatalom segítségére akar sietni a hitközségnek, ott egységesítés mellett kell sikraszállnia mert ezzel legjobban vannak biztosítva azok az intézmények, amelyeknek fennállása állami vagy községi érdek, mert tevékenységük, különösen szociális téren, sokszor az államnak vagy a városnak vállairól bizonyos mértékben levesznek egy terhet.

De Pest esetében még sem egészen olyan a helyzet, mint Prágában. Ott a központi község nem fejlődött ki oly arányban, hogy valóban országos intézményeket tudott volna létesíteni. A pesti hitközség azonban már a háboru előtt az ország első hitközsége volt és a háboru után annál job-

ban domborodik ki primatusa. Különösnek kell mondani, hogy ezt a körülményt nem hangsúlyozták ki eléggé. Most is röpiratok jelennek meg a Kőbányával való fúzió mellett és ellen, a Pest-Buda közötti feszültség sem akar enyhülni és ez a helyzet alkalmas arra, hogy elhomályosítsa azt a tényt, hogy Buda nélkül is, Kőbánya nélkül is, Pest az ő intézményeinél fogva, a területén lüktető szellemi és kulturális élet következtében kétségtelenül vezetésre van hivatva. Épugy az is bizonyos, hogy ha a pesti izr. hitközség elnöke véletlenségből nem is volna egy személyben országos elnök, akkor is kétségtelen, hogy a pesti hitközség elnöke nélkül nem lehet irányítani hitközségi ügyeket Magyarországon. Az igazságnak megismerésére, az olyannyira kívánatos megértés helyreállítására nagyon fontos ennek a ténynek ki-domborítása.

TIVOLI FILMSZINHÁZ

TELEFON 123 049

VI. NAGYMEZŐ-U. 8

Január 28-tól

**JÁVOR PÁL, KABOS GYULA, ÁGAI IRÉN és
ERDÉLYI MICI főszereplésével**

Nászút féláron

Magyar zenés vígjáték

JACK HOLT főszereplésével

Pokolhajú

Dráma

Színes trükkfilm.

HIRADÓ

A folytatólagos előadások kezdete köznap: fél 4 órától, vasár- és ünnepnap fél 2 órától tolytatólag

Az első előadás mérsékelt helyárrakkal

Jegyelővétel egy órával az előadás megkezdése előtt,
vasár- és ünnepnap pénztárnyitás d. e. 11 órakor

OLVASOM,...

NEM OLVASOM...

Nem olvasom

A pesti hitközség aranypennáju főjegyzőjének dr. Csergő Hugónak január 24-én volt a születésnapja. Hogy hányadik? Az mély titok, nem is firtatjuk 120-ig. De az nem maradhat titokban, hogy a mostani ujságiróbál ősen, a harmincévelőtti ujságírókabarén — amint azt a megsárgult levelű báli tudósítások elbeszélik — a fényes műsor keretében Paulay Erzsike Csergő Hugó strófáit énekelte Kálmán Imre zenéjére.

Nem olvasom

Dr. Pintér Zoltán, kedves kollégánk a legfrissebb budapesti doktor: január 28-án avatták a műegyetemen cum laude. Sok szerencsét...

Olvason

A jeruzsalemi „Davar” című napilap statisztikai táblázatát közöl arról, hogy 1923-tól 1936 év végéig milyen értékben importáltak és exportáltak könyvet Palesztinában. Az érdekes táblázat szerint 297.495 font értékben hoztak be ez alatt a tizenhárom év alatt könyvet, a kivitelért viszont 100892 fontot vettek be. A kivitelre került könyvek csaknem kivétel nélkül héber nyelvűek. A behozatal élén Németország áll 85.500 fonttal.

Olvason

A „Leipziger Illustrierte Zeitung”-ban megjelent egy kis cikk a következő címmel: „Einen Jux wollten sie machen.” von Eugen Molnár übersezt von Maurus

Mezei. Hát Németországban nem tudják, hogy a mi megboldogult Molnár Jenőnk, nemcsak hogy árja nem volt, de nagyon jó zsidó volt. No és nem gyanus odakint a „Maurus”? ...

Olvason

Egy olvasó beküldötte nekem a csehszlovákiai Homonnán megjelenő Oczar Hachajim című talmudi folyóiratot, mely megbeszéli Fischer sárospataki főrabbi legutóbbi füzetét és szóról-szóra majdnem ugyanazt írja róla, mint a Szombat. Megállapítja, hogy hiába ír a főrabbi, a magyar neológok nem szeretik az ő hagyományhoz való ragaszkodását, az orthodoxok pedig kinevetik, mert okosabbnak tartják magukat. — és így tehát, talmudi szóval élve, kiderül, az ő kopaszsága jobbról is, balról is. A Szombat módjára természetesen elismeri a főrabbi nagy tudományát, alaposságát és lelkesedését.

Nem olvasom

Zentán meghalt egy 95 éves asszony, aki előre megrendelte halotti torát és elrendelte, hogy nagy lakomát csapjanak elhalálozása után, mert nem bírná elviselni sírjában, ha szomorkodnának utána. Ezt a filozófiát visszatükrözteti az az anekdóta is, amelyet dr. Schwarz Benjámint szokott mindig elmondani: Az aggodó család körülállja a családfő halálos ágyát, a családfő ajkai valamit rebegnek, odahajjtják a fülüket, de csak ezt a két szót hallják: „Man soll” (azt kell csinálni, hogy...). A családtagok nagyon nyugtalankodnak, mert nem tudják, hogy mi lehet a rendelkezés. Közben azonban megtörténik a nem várt fordulat: a beteg

Megalakult a Magyar izr. Szentföldi és egyéb telepítéseket támogató egyesület

Több száz főnyi alapító tag jelenlétében impozáns külsőségek között alakult meg vasárnap délelőtt a pesti Izr. Hitközség székházában a Magyar Izraeliták Szentföldi és Egyéb Telepítéseket Támogató Egyesülete, amely arra irányul, hogy a hazai zsidóság ama tagjai, akik idehaza egzisztenciájukat nem találva, Palesztinában akarnak maguknak egzisztenciát teremteni, intézményes támogatásban részesülhessenek.

Az alakuló közgyűlést Stern Samu, az Országos Izr. Iroda és a Pesti Izr. Hitközség elnöke hívta egybe és nyitotta meg és nyitotta meg és rámutatott megnyitó beszédében arra, hogy ma, amikor világszerte oly sok helyen van szorongatott helyzetben a zsidóság és annyira kénytelenek új otthonot keresni boldogulásuk lehetővé tételére, ma, amikor hazai hittestvéreink közül is annyian küzködnek, hogy valami elhelyezkedést szerezzenek, de itthon maguknak egzisztenciát teremteni sehogyszem tudnak: a kényszerűség és az éhszerűség erejével nyomul előtérbe a szentföldi és egyéb települések ügyének támogatása. (A beszédet külön közöljük.)

Stern Samu nagyhatású szavai után dr. Dési Géza szólalt fel.

Dr. Dési Géza beszéde után Stern Samu felolvasta a Palesztinai Magyar Bevándorlók Szövetségének Jeruzsálemből érkezett táviratát, amely az egyesület megalakítását melegen üdvözli.

Ezután a közgyűlés egyhangúlag kimondotta a Magyar Izraeliták Szentföldi és Egyéb Telepítéseket Támogató Egyesülete megalakítását. Ugyancsak egyhangúlag elfogadta a közgyűlés az új egyesület alapszabályait. Nagy lelkesedéssel megválasztották az egyesület elnökévé dr. Hevesi Simon vezetőfőrábbi, elnökhelyettesévé pedig dr. Biedl Samu szegedi középkerületi elnököt és Székely Dezső műépítést. A tisztikar a következőképpen alakult: főtitkár dr. Dombóváry Géza, titkár dr. Ka-

tona József, jegyzők: dr. Keller Béla és dr. Györi Emil, ügyész dr. Burger Dénes, pénztáros Fischhof Béla, ellenőrök Goldfinger Gábor és Grosz Manó.

Az elnöki tanács tagjai lettek: Alapi Béla, Bánó Dezső, Beck Jenő, Boda Ernő dr., Elek Arthur, Eppinger Károly, Grossmann Zsigmond dr., Horváth Miksa, Kallós Henrik dr. (Győr), Komját Ernő, Lunzer Fál, Mandel Sándor dr. (Szolnok), Molnár Gyula, Orova Zsigmond dr. (Óbuda), Oszmann Aurél dr. (Kaposvár), Simonyi Simon dr., Sós Ármin, Szegő Miklós dr. (Székesfehérvár), Spitzer József dr., Temesváry Rezső dr.

A közgyűlés még megválasztotta az egyesület választmányát, amelynek száz tag-sági helyéből hetvenet töltöttek be, míg harminc helyet fenntartottak a vidéki tagok részére.

Ezután Stern Samu meleg szavakkal iktatta be elnöki tisztségébe Hevesi Simon dr.-t és átadta neki az elnöki széket.

Hevesi Simon dr. székfoglaló beszédében megköszönte a megnyilatkozó bizalmat és a feléje áradó ragaszkodást.

— Különböző országok dolgoznak a Szentföldért, — mondotta — nekünk is jogunk van tehát a Palesztina-munkához. A zsidóság felekezeti, éppen úgy, mint a mohamedán, protestáns, vagy a római katolikus, ha ezeknek joguk van a szentföldi munkához, mennyivel inkább jogunk van nekünk, akik imáinkban is mindennap fohászkodunk a Szentföldért.

Köszönetet mondott Stern Samu elnöknek a régen aktuális gondolat megvalósításáért és további támogatását kérte az új egyesület munkájához. Számítok arra — mondotta — hogy a nemes munkatársak támogatni fognak és Isten áldását kérem munkánkra.

A nagy lelkesedéssel fogadott szavak után Hevesi Simon dr. vezető-főrábbi be-zárta az ülést.

Katolikus papok és írók az antiszemitizmus ellen

Most jelent meg Bécsben a „*Paulus Werke*” kiadásában a „*Die Erfüllung*” című valóságos keresztény ujság, melyben neves katolikus papok és írók nyilatkoznak a zsidókérdésről. A nyilatkozatok közül néhányat minden kommentár nélkül, hű fordításban - leközölünk.

Jacques Maritaine híres francia egyházi író: ... „Az antiszemitizmust pathológiai tünetnek kell tekintenünk. Az antiszemitizmus nem más, mint a keresztény önértel kóros elváltozása, amely oly esetekben következik be, mikor olyan áramlatok kerülnek felszínre, melyekből hiányzik a történelmi felelősségérzet és az igazságérzés...”

P. Thomas Michels, salzburgi bencés atya: ... „Ha azt hangoztatják előttem, hogy a népi és vérségi kapcsolatok irányadók és fontosak, azt kell, hogy válaszoljam, hogy sokkal irányadóbbak és fontosabbak a katolikus vallás parancsai, melyek megtiltják a gyűlölködést. Senkinek sincs jogában antiszemitának lenni, legkevésbé a keresztényeknek, mert a vallás és fajüldözés nem keresztény cselekedet...”

Erwin Reisner, pap-író: ... „Az antiszemitizmus nem az evangélium útján jár! Az antiszemitizmus legnagyobb hibája, az általánosítás. Például az egész zsidóságot okolja a kommunizmusért. Így hát az antiszemitizmus belecsúsz az általa elítélt kollektívizmusbűnébe...”

P. C. C. Martindale, londoni jezsuita atya: ... „Katolikus ember tudja és vallja: minden ember egyformán Isten teremtménye, kit Isten saját képmására teremtett...”

P. A. I. Day manchesteri jezsuita atya: ... „A fajörület, mely különbséget tesz árja és nem-árja között, nem lehet kulturnépek között hosszú életű. A zsidóság, amely hosszú évszázadok óta köztünk él, már réges-régen hervadhatatlan érdemeket és jogokat szerzett ahhoz, hogy továbbra is köztünk éljen. Ha az emberiség rájön végre arra, hogy mit diktál a Biblia és hogyan kell viselkednie Istennel és embertársaival szemben, akkor megszűnik az antiszemitizmus és a kulturemberiség szégyenkezve fog arra gondolni, hogy az valaha is létezett...”



Nem olvasom

Bementem egy hétköznap este a Dessewffy-utcai orthodox imaházba. Imádkozás előtt tanulgattak a bivek. Az ájtatos közönség legnagyobb része kopottan öltözködő ember volt. Az ima alatt szokásos módon körüljártak a persely helyett használt kis tálcával. Én egy 50 fillérest készítettem elő és gondoltam magamban, hogy a pénzgyűjtőnek milyen jó véleménye lesz majd az én anyagi viszonyaimról. Felém közeledett a gabbe és én nagy örömmre, de egyszersmind csalódásomra azt látom, hogy a kis tálcában túlnyomóan 20 filléres volt. Megállapíthattam azt, amit úgyis tud mindenki, hogy a templomba-

járó szegényebb zsidó aránylag sokkal több jótékonytságot gyakorol, összegben is, a mindennapi czedokó-abulusaival, mint a gazdag, aki nem jár templomba, aki esetleg évenként 150 pengő hitközségi adót fizet és ezért legalább körzeti elnökségre reflektál.

A BUDAPESTI NEMZETKÖZI VASÁR meghosszabította a kedvezményes jelentkezési határidőt. Január 10-ig közel 600 nagy magyar vállalat jelentkezett a Budapesti Nemzetközi Vásáron való részvételre. Az érdekeltségek kérésére a vásár vezetősége hozzájárult ahhoz, hogy a jelentkezési határidő, amelyen belül a kiállítók 10% helydijkedvezményben részesülnek, január 25-ig meghosszabbítottassék.

Rákóczy Imre

került a miniszterelnökségi sajtóosztály élére. Az egész magyar sajtó örömmel regisztrálja ezt a kinevezést, amely valóban a megfelelő embert ültette az őt megillető helyre. Bizakodva és szeretettel üdvözljük Rákóczy Imrét magas pozíciójában és tudjuk, hogy ez a hivatott szakember neveléséhez és multjához méltó nobilis módon fogja irányítani a sajtó működését.

A berlini cionista „Jüdische Rundschau“ válasza Stern Samu elnök nagyszabásu nyilatkozatára

A német cionisták berlini lapjában, a „Jüdische Rundschau“-ban Stern Samu, a nemrégiben megalakult magyar zsidók palesztinai és egyéb települését támogató egyesület ügyében hosszú nyilatkozatban válaszol a Jüdische Rundschau hetek óta megjelent cikkeire, amelyek ferde világitásban mutatták be az új egyesület programját és célkitűzéseit. Továbbá számos téves adatot tartalmaztak a magyar hitközségi életről, különösen pedig a pestiről.

Stern Samu kimerítő, pontos és tárgyilagos hangú nyilatkozatából minden jóhiszemű és jószándékú ember tisztán láthatja, úgy az Országos Iroda, mint a pesti és az összes magyar hitközségek gestiójának okát és mozgató erőit. A nyilatkozat hitet tesz amellett, hogy a magyar zsidóság szigorúan felekezeti alapon áll és a fajelméletet nem tette magáévá. Ami a magyarországi cionistákat illeti, ők nem panaszkodhatnak, hiszen részvételük a hitközségi parlamentben biztosítva van. Ők, épügy, mint bármely más zsidó, élvezik a hitközségremek intézményeinek minden áldását. A világ egyik legnagyobb hitközsége a Pesti Izraelita Hitköz-

ség, amelynek 9 temploma, 40 imaháza, 670 ágyas kórháza, fiu- és leánygimnáziuma, 5 népiskolája, 2 árvaháza, egy süketnéma intézete, számos népkonyhája, amelyekben napi 4000 adag ebédet és vacsorát osztanak ki, nyilvános könyvtára és világhíres muzeuma van, méltán elvárhatja a világ zsidóságától az elismerést és nem a pártpolitikából fakadó gáncsoskodó kritikát.

Stern Samu terjedelmes, briliáns nyilatkozatára a Jüdische Rundschau válaszol. A válasz, sajnos, nem mozog a nyilatkozat nivóján. Közismert rabulisztikus kitételek, jól ismert szólamok, hosszú mondások és — kevés tárgyilagosság. Azt mindenesetre elismeri még a Jüdische Rundschau is, hogy a magyar zsidóságnak saját, külön történelmi multja van, helyzete különleges és kényes, továbbá, hogy a magyar zsidóság ügyeibe nem lehet beleavatkozni. — A Jüdische Rundschau-nak ezt a megállapítását mi is csak helyeselhetjük és valljuk. — És maradjunk is ennyiben. Élégünk meg azzal a ténnyel, hogy megalakult az új egyesület és várjuk meg, hogy milyen irányban és eredménnyel fog majd működni.

EGY ÖTLETES ÉS VIDÁM FILMVIJÁTÉK forgatását kezdték meg a napokban, a Hunnia filmgyárban. Vaszary János „Rád bízom a feleségem“ című színdarabjából készít filmet a Trebitsch Gyula producer által egyesített tőkecsoport, mely „Objectiv filmvállalat“ néven alakult. A filmkörökben általánosan ismert fiatal producer Trebitsch Gyula első nagy filmvállalkozása elé nagy várakozással tekintenek a szakemberek, mert ezt az első filmet több nagy film fogja követni rövid egymásutánban. A film lebilincselően érdekes és víg témája, azonkívül Páger Antal alakítása biztosítja előre is a film sikerét. A filmet Vaszary János rendezte.

Klein Miksa meghalt

Fájdalmas veszteség érte a magyar zsidóságot, különösen a pesti hitközséget: meghalt Klein Miksa, a jótékonyági ügyosztály helyettes elöljárója, ismert fővárosi butornagykereskedő. — Kidőlt ismét egy csupaszív ember, aki valóban előljárt a jótékonyág terén. Ezren és ezren áldják és siratják Klein Miksát, a szegények és elesettek ezrei, akiket ő szive egész melegével felkarolt és istápolott. Szívén viselte a Szünidei Gyermektelep ügyét, a szegény százak sorsát és nem mulasztott el egy alkalmat sem, ahol segíteni és könnyet felszáritani kellett. Január 19-én temették el Klein Miksát óriási, impozáns részvét mellett. A felekezeti intézmények képviselői mellett ott voltak a megboldogult nagyszámu barátai és tisztelői. A temetési szertartást dr. Hevesi Simon vezető főrabbi végezte, a hitközség nevében pedig Zahler Emil dr. bucsuztatta. A Szombat régi, buzgó barátját vesztette el...

Nem olvasom

A felekezet képviselőinek igen élénk és méltó részvételével kísérték utolsó útjára Lebonics József baranyamágocsi főrabbit. Markáns egyénisége volt a zsidó felekezeti és tudományos életnek. A multkor is közöltünk róla egy igen okos hozzászólást. Igen agilis volt és sokszor utazgatott micvó-ügyekben. Ő beszélt ezzel kapcsolatban, önmagára is alkalmazva, egyik elődjének, a 130 év előtt élt somogymegyei főrabbinak az esetét. Megválasztatása után pár hónappal megunt, hogy állandóan utazgatnia kell az egész megyében a kisebb községekbe és lemondott állásáról. Amikor azután

megkérdezték tőle, hogy miért megy el, azt felelte: „Bin ich denn hier ein Rov, ich bin doch hier nur ein Fahrer.“ (Természetesen Fahrer helyett Pfarrer, keresztény pap értenődő.)

Olvasom

A „Jüdische Presse“ a következő satirikus glosszát írja a „Stürmer“ stílusában:

A „Stürmer“ 1936. december 32-iki számában a következő, „Streicheriadát“ közli.

Mint minden bajnak a világon, úgy az angol királytragédiának is a zsidók az okai. A szőke királynak Ujnémország barátjának, a nemzeti szociálisták lelkes barátjának menni kellett — mert a nemzetközi zsidóság úgy akarta! Zion bölcseinek whithechapeli törzsfőnöksége ismertette meg vele a zsidó Simpson asszonyt, aki leszármazottja annak a tömeggyilkos Simson-(Sámson)nak, aki egy számár állkapcsával 1000 filiszteust rituálisan legyilkolt. Amint azt Ludendorff Matild asszony megállapította Mrs. Simpson nevébe betoldott „p“ betű világos célzás a meggyilkolt „p“-hiliszteusokra. Ez a fekete zsidónő fajgyalázásra csábította a királyt és elidegenítette őt a germán származású angol néptől.

Hogy ez a szegény, szerencsétlen király menyire a zsidók karmai között van, mi sem bizonyítja jobban, minthogy Londonból egyenesen az alsóosztriai Enzesfeldbe utazott Rotschild főzsidóhoz, ahol kénytelen volt a zsidók Chanuka ünnepét, — amely nem más, mint zsidó győzelmi ünnep sok ezer árja görög fölött — a zsidókkal együtt ünnepelni!..

Nem olvasom

Megalakult a palesztinai telepítést támogató egyesület. Nagy erkölcsi nyeresége, hogy elnöke Hevesi Simon főrabbi. Változnak az idők: valamikor 40 évvel ezelőtt dr. Kohn Sámuel főrabbi az ő volt tanítványának, Herzl Tivadar törekvéseiről lekicsinylőleg nyilatkozott egyik prédikációjában: azt mondotta: „a zsidó állam — álom.“ És ime az utód élére áll egy olyan akciónak, amelynek célja támogatni az álomból azt, ami megvalósítható.

Lemondott az oradeai orthodox hitközség elnöke

Ullmann István, az oradeai orthodox hitközség elnöke a január 25-én tartott hitközségi gyűlés folyamán váratlanul lemondott elnöki tisztéről. A lemondásra közvetlen okot egy jelentéktelennek látszó kérdés szolgáltatta, melynek kapcsán az elnök felvetette a bizalmi kérdést. Huszonegyen szavaztak ellene, ugyancsak huszonegyen mellette. A szavazás után Ullmann István bejelentette, hogy lemond az elnöki tisztségről. A lemondást a képviselőtestület egyhangúlag nem vette tudomásul, ennek ellenére Ullmann István visszavonult az ügyek vezetésétől és másnap Lengyelországba utazott. A váradi orthodox hitközség továbbra is Ullmann Istvánt tekinti elnökének és érthető izgalommal várja hazaérkezését, mely után remélhető, hogy a különös elnökválság kérdése megoldódik.

Olvasom

Délfrika egyik legnépszerűbb embere Mr. I. W. Schlesinger, egy Caledon Bath városbeli nagyiparos. Mr. Schlesinger 10.000 fontos díjat tűzött ki a London-Johannesburgi távrepülésre, és mikor a verseny két résztvevője lezuhant a szerencsétlenül járt pilóták családjait gazdagon eláta. Mr. Schlesinger nemrégiben gyártelepet építtetett, mivel azonban később nem akarta a gyárat üzembe helyezni, az egész pazar épületesoportot a szegényeknek és nélkülözőknek ajándékozta, ahol mindenki fajra és felekezetre való tekintet nélkül ellátást kap mindaddig, amíg sorsa jobbra nem fordul.

Ezüst

**disztárgyak és evő-
eszközök a legolcsóbb
gyári árban**

Schleifer

**ezüstárugyár, Kazinczy-u. 10
(Rákóczi-ut közepén)**

A PESTI CHEVRA KADISA február hó 10-én, szerdán d. u. fél 5 órakor a Dohány-utcai templomban alapítási ünnepélyt rendez.

POPPER RABBI MEGHALT. Popper Jakab magánzó 83 éves korában elhunyt. Szerdán helyezték örök nyugalomra a rákoskereszturi temetőben. A magasszínvonalú és szívhezszóló gyászbeszédet dr. Schwartz Benjámint tartotta. Az elhunytban Popper Lajos gyáros, a Bethlen-téri templom kiváló és érdeműs elöljárója édesapját gyászolja.

RABBIVÁLASZTÁS SZIGETVÁRON.

Január 24-én tartotta a szigetvári hitközség ünnepélyes közgyűlését dr. Ujházi Hugó hitközségi elnök elnöklétével, amelynek tárgysorozatán elsősorban a rabbiválasztás kérdése szerepelt. Grünhut Ignác alelnök felszólalása után Deutsch Aladár tartott beszédet, majd a közgyűlés úgy határozott, hogy a pályázat kiírásának mellőzésével dr. Presser Bélát hívják meg a szigetvári főrabbi székbe. A megválasztott főrabbit és dr. Hevesi Simon vezető-főrabbit, aki az új rabbi egyik mestere volt, a közgyűlés táviratban üdvözölte. A választáshoz a magunk részéről is gratulálunk, mert Presser Bélában komoly tudós rabbit nyertek, aki a fiatal generáció egyik kimagasló értéke.

HÁZASSÁG. Hegyi Magda, Hegyi József dr. leánya január 24-én tartotta esküvőjét Blumenfeld Ernővel. A fiatal asszony unokája Klein Boldizsárnak, a konzervatív orthodox zsidóság kimagasló alakjának, ki feleségével együtt gyakorolja az Irás szavai értelmében a legszebb zsidó erényt, a jötekony-ságot. Az esküvői szertartást, amelyen az orthodoxia számos kiválósága megjelent, Steif Janathán orthodox főrabbi végezte.

MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV HALÁLA. Hetvenhétéves korában eltávozott az élők sorából Magyar-Mannheimer Gusztáv, a magyar piktúra nagymestere Rabbicsaládból származott és egész életében önérzetes, jó zsidó volt. Ifjúsága tele volt küzdelmekkel. Már gyermekkorában rajzolgatással tartotta fenn magát, tizenhárom éves korában címtáblát festett egy trafiknak Kápolnásnyéken. Majd litografusinas, később fotografus lett. Az ifjúság sorsát a szíven viselte és az összeomlás után elsőnek sietett az OMIKE segítségére a zsidóhithű művésznövendékek megmentésében. A magyar zsidóság mindig megadta neki a legnagyobb ki-járó megbecsülést és ez nyilvánult meg keddi temetésén is, amely a rákoskereszturi temetőben folyt le, ahol a Chevra által adományozott diszshelyen a magyar kultúra zsidóhithű kiválóságainak diszparcellájában temették el.

A PESTI CHEVRA KADISA BIZALMI TESTÜLETE. Az elmúlt hét keddjén rendkívül érdeklődés mellett alakult meg a Chevra Kadisa bizalmi testülete. Az összegyűlt közönség szünni nem akaró lelkesedéssel üdvözölte Kramer Miksa kormányfőtanácsost, a Szentegylet illusztris elnökét és Endrei Henrik dr.-t, a Chevra közszeretben álló igazgató-főtktárát. Ugy Kramer Miksa, mint Endrei S. Henrik dr. hatalmas és mindent átfogó beszédekben méltatták a bizalmi testület jelentőségét, majd Bánó Dezső kormányfőtanácsos, az előljáróság részéről tartott lelkesítő beszédet és végül a bizalmi testület részéről Mezőfi Vilmos körzeti alelnök, Braun Vilmos körzeti alelnök, dr. Weinberger Lipót főorvos, Schalk Ferenc, a hadviseltek csoportjának elnöke, Rechnitzer János és Armuth Márk igazgató tartottak szép és lelkes fogadalmi beszédeket.

GYÖNGYÖS. A Gyöngyösi Makai Emil Izr. Ifjúsági Önképzőkör folyó hó 12-én szombaton este 7 órai kezdettel a Status Quo Izr. Hitközség kulturházában tartotta meg gazdag műsorú estjét. Az előadást ünnepélyes gyertyagyújtás után dr. Jakab Jenő rabbi, az Önképzőkör vezető tanára beszéddel nyitotta meg. Nagy sikerrel közreműködtek Weiner Pál, Braun György, Kohn József szavallatukkal, Somogyi János ifjúsági beszédével és Boros Pál előadásával, Weiner Pál előadta Barát Endre: Stellein című gyönyörű költeményét, Braun György Patai: Menoráját szavallta, Kohn Lajos kántor zenéjével és Polgár György zongorakiséréttel. Végül Csillag Mór zeneszerző szép Chanuka dalával fejezte be a jólsikerült estét a hitközség énekkara

„MAGÁN- ÉS BÜNTETŐ-DEVIZAJOG.” Most jelent meg a fenti címen ifj. dr. Gergely Ernő budapesti ügyvédnek az egész magyar devizajogot, úgy a magánjogi, mint a büntetőjogi részt és továbbá a teljes birói gyakorlatot ismerető hiánypótló, értékes közhasznú, tudományos munkája. Kapható a szerzőnél. (Budapest, V. Klodild u. 10a.)

HÁZITANITÁS. A zsidó szülők figyelmét felhívjuk arra, hogy állástalan, okleveles *tanítók, tanítónők és tanárok* szerény díjazásért, esetleg természetbeni ellátásért vállalják elemi és középiskolások korrepetálását, valamint egyes tárgyak (barmicva, hittan, német, francia, latin, rajz stb.) tanítását. Lelkiismeretes oktatás, szakképzettség, lélektani egyéni módszer. Felvilágosítással szolgál: Orsz. Izr. Tanítóegyesület titkársága, VII. Wesselényi ucca 44. Telefon: 14-40-85.

A TIVOLI FILMSZINHÁZ műsora február 3-ig: Jávör Pál, Kabos Gyula, Ágai Irén és Erdélyi Mici felléptével: *Nászut féláron.* Magyar zenés vígjáték. — Jack Holt főszereplésével: *A pokolhajó.* Dráma. — Hiradó. — Jegyrendelés telefonja: 12-36-49.

LÉGVÉDELEM KERESZTMETSZETBEN ÉS MOZIBAN A NEMZETKÖZI VÁSÁRON. A légvédelmi kiállítás már a múlt évi Budapesti Nemzetközi Vásáron is szenzációt keltett. Az április 30. és május 10. tartandó idei vásár légvédelmi csoportját egészen újrendszerű alapon tervezik megvalósítani. Az eddigi tervek szerint emeletes házat szándékoznak keresztszintben felépíteni, ahol a közönség a lakókat is látja, amint riadójelre mindazokat a védelmi cselekedeteket végzik, amelyek légi támadások esetén szükségesek. Ugyancsak tanulságosnak ígérkezik a légvédelmi csoport keretében felállítani tervezett mozgósínház programja, amelyet különböző magyar és külföldi légvédelmi filmekből állítanak össze.

KÜLFÖLD RÉSZÉRŐL is nagy érdeklődés nyilvánul meg a Budapesti Nemzetközi Vásár iránt. Eddig Olaszország és Ausztria helyezték kilátásba hivatalos részvételüket, de Franciaországgal, Svájjal, Braziliával, Délafrikával, Iránnal is komoly tárgyalások folynak kiállítási csoportok megszervezéséről.

Klein Miksáné született Freud Malvin úgy a maga, mint gyermekei Ferenc, Berta, Aurél és Katalin nevében mélyen szomorodott szívvvel jelenti, hogy férje

KLEIN MIKSA

a Klein Jakab H. cég tulajdonosa, a Pesti Izr. Hitközség h. előljárója e hó 17-én elhunyt.

Földi maradványait e hó 19-én, 12 és fél órakor kísértük utolsó útjára a rákoskeresztúri újtemetőben.

Gyászolják:

özv. Freud Dávidné anyósa, Marie Braker, Heinbach Györgyike menyei, Radványi István, Váli Albert vejei, unokái, testvérei és a nagyszámú rokonság.

Felolós szerkesztő és kiadó: Dr. KENÉZ-KURLÁNDER EDE, Budapest, VI. gr. Zichy Jenő u. 43.

Telefon: Aut. 27-1-35. — Az előfizetés ára: egész évre 30 pengő, egyszerű papíron 20 pengő.
Postafelkérőszám: 1.760

NADOR NYOMDA, Budapest, VI., Vörösmarty ucca 47/a. — Telefon: 1-281-98.

Országos Rabbiképz. - Zsidó Egyetem Könyvtára